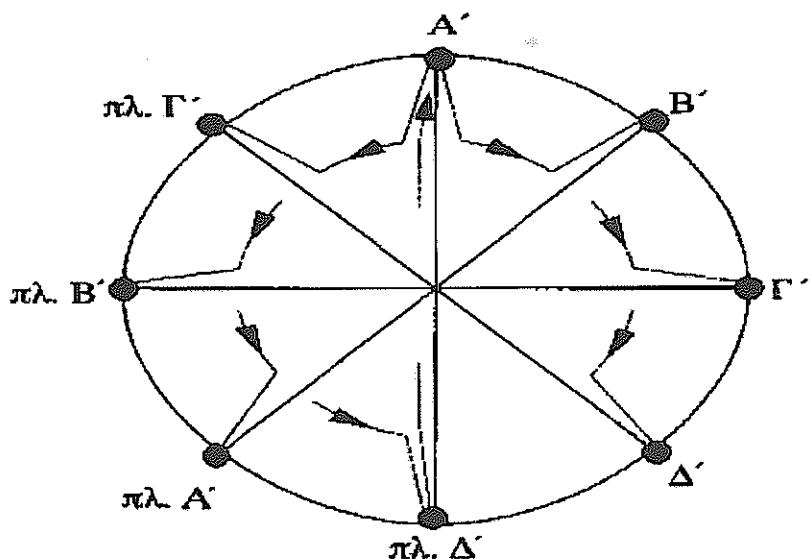

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΕΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ, ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ
ΑΚΑΔ. ΕΤΟΣ: 2012-13

Τὰ Τυπικά (Ψαλμοὶ 102 καὶ 145)
στὶς ἔντυπες ἐκδόσεις
τοῦ 19οΥ καὶ 20οΥ αἰώνος

Πτυχιακὴ ἐργασία τοῦ Σοφοκλῆ Σαπουνᾶ
Ὑποβληθείσα στὸ Τμῆμα Μουσικῆς Ἐπιστήμης καὶ Τέχνης

Ἐπιβλέπων: π. δρ. Νεκτάριος Πάρης, Ἐπίκουρος Καθηγητής
Συνεργαζόμενον μέλος: δρ. Αθανάσιος Ζέρβας, Αναπληρωτής Καθηγητής

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ.....	4
ΜΕΡΟΣ Α'. Ιστορία και Θεολογία των "Τυπικῶν"	
1. Ιστορία των Τυπικῶν.....	5
2. Θεολογικό περιεχόμενο	
α. Ψαλμός 102.....	6
β. Ψαλμὸς 145.....	9
ΜΕΡΟΣ Β'. Μουσικὴ καταγραφὴ τῶν Ψαλμῶν 102 και 145	
1. 19ος αἰώνας.....	11
2. 20ος αἰώνας.....	11
ΜΕΡΟΣ Γ'. Άναλυση τοῦ μέλους τῶν Ψαλμῶν 102 και 145	
1. Οἱ δύο μελοποιοὶ τῶν Τυπικῶν	
α. Πέτρος Λαμπαδάριος.....	13
β. Χαρίλαος Ταλιαδῶρος.....	13
2. Τὰ ἡμιστίχια (κῶλα)	
α. Ψαλμὸς 102.....	14
β. Ψαλμὸς 145.....	15
3. Μουσικὴ ἀνάλυση	
α. Ψαλμός 102.....	16
β. Ψαλμὸς 145.....	18
Πίνακες δομικῆς, μετρικῆς, τροπικῆς και συντακτικῆς ἀναλύσεως.....	21
Μουσικὰ παραδείγματα, μεταγραφή.....	23
ΕΠΙΛΕΓΟΜΕΝΑ.....	38
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	39
Πηγὲς και Βοηθήματα.....	54

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Τὰ Τυπικὰ εἶναι μοναχικὴ Ἀκολουθία καὶ ξεκίνησε ἀπὸ τὴν ἀνάγκη τῶν μοναχῶν νὰ κοινωνοῦν ἴδιωτικά, μετὰ τὸν ἐσπερινὸν ἥ τὴν Θ' Ὡρα, κατὰ τὶς ἡμέρες ποὺ δὲν ἐτελεῖτο κανονικὴ θεία λειτουργία.

Στὴν θεία λειτουργία προβλέπονται ἀπὸ τὰ Πατριαρχικὰ Τυπικὰ, ἀντὶ τῶν ἀντιφώνων. Σήμερα χρησιμοποιοῦνται κυρίως στὰ μοναστήρια καὶ σπανίως στοὺς ἐνοριακοὺς ναούς.

Στὶς δύο πρώτες στάσεις τῶν Τυπικῶν χρησιμοποιοῦνται οἱ Ψαλμοὶ 102 καὶ 145, οἱ ὅποιοι ψάλλονται σὲ ἥχο πλάγιο τοῦ τετάρτου καὶ δεύτερο ἀντιστοίχως. Υπάρχουν βέβαια καὶ μελοποιήσεις σὲ ἄλλους ἥχους, ὅπως π.χ. στὸν βαρὺ διατονικό, ἀλλὰ σπανίως ψάλλονται.

Στὸ Γ' Μέρος τῆς ἐργασίας πραγματοποιεῖται συγκριτικὴ ἀνάλυση τοῦ μέλους τοῦ Πέτρου Λαμπαδαρίου καὶ τοῦ ἀντιστοίχου τοῦ Χαριλάου Ταλιαδώρου. Γίνεται ἐπιλογὴ στίχων τῶν δύο Ψαλμῶν, λόγω τῆς μελωδικῆς ὅμοιότητος τῶν περισσοτέρων στίχων. Απὸ τὶς σύγχρονες καταγραφὲς ἐπιλέγεται ἡ καταγραφὴ τοῦ Χαριλάου Ταλιαδώρου διότι διαφοροποιεῖται ἀρκετὰ σὲ σχέση μὲ τὸ κλασσικὸ μέλος, καὶ ἐκφράζει τὸν κυριώτερο τρόπο ἐκτελέσεως τῶν Τυπικῶν στὴν σύγχρονη ἐνοριακὴ κυρίως πραγματικότητα.

Εὐχαριστῶ τὸν π. Νεκτάριο Πάρη, ἐπιβλέποντα τῆς ἐργασίας μου, γιὰ τὴν καθοδήγηση κατὰ τὴν σύνταξή της. Θερμὰ εὐχαριστῶ καὶ τὸν ἀναπληρωτὴ καθηγητή κ. Αθανάσιο Ζέρβα, συνεπιβλέποντα τῆς ἐργασίας γιὰ τὴν πολύτιμη καὶ συνεχὴ βοήθειά του.

ΜΕΡΟΣ Α' Ιστορία καὶ Θεολογία τῶν "Τυπικῶν"

1. Ιστορία τῶν Τυπικῶν

Τὰ Τυπικὰ ἀποτελοῦνται ἀπὸ τοὺς Ψαλμοὺς 102 καὶ 145 καὶ τοὺς Μακαρισμοὺς καὶ ψάλλονται στὴν θέση τῶν ἀντιφώνων Α' καὶ Β' τῆς θείας λειτουργίας ἢ συναπτῶς μὲ τὴν Θ' Ὁρα. Στὴν θεία λειτουργία προβλέπονται στὴν θέση αὐτὴ ἀπὸ τὰ Πατριαρχικὰ Τυπικὰ Κωνσταντίνου Πρωτοψάλτου¹ καὶ Γεωργίου Βιολάκη². Ψάλλονται συνήθως στὶς Ιερές Μονὲς καὶ σπανίως σὲ ἐκκλησίες τῶν πόλεων. Στὶς τελευταῖς σὲ ἔξαιρετικὲς περιπτώσεις καὶ συνήθως σὲ ἀγρυπνίες.

Τὰ Τυπικὰ εἶναι μοναχικὴ ἀκολουθία. Ὄνομάστηκαν ἔτσι διότι ἀποτελοῦν τύπο, εἰκόνα τῆς θείας λειτουργίας καὶ κατὰ κάποιο τρόπο ὑποκατάστατό της. Εἶναι κάτι παράλληλο μὲ τὴν Προηγιασμένη, θεία κοινωνία χωρὶς θεία λειτουργία. Ἡ ἀκολουθία τῶν Τυπικῶν ξεκίνησε ἀπὸ αὐτὴ ἀκριβῶς τὴν ἀνάγκη τῶν μοναχῶν νὰ κοινωνοῦν ἴδιωτικά, μετὰ τὸν ἐσπερινὸν ἢ τὴν Θ' Ὁρα, κατὰ τὶς ἡμέρες ποὺ δὲν ἐτελεῖτο κανονικὴ θεία λειτουργία³. Σήμερα ἔπανυσε ἡ ἀποστολὴ αὐτὴ τῆς ἀκολουθίας τῶν Τυπικῶν, ἀφοῦ ἔχομε τὴν προηγιασμένη.

Στὶς Ιερές Μονὲς ἡ ἀκολουθία τῶν Τυπικῶν ψάλλεται ὅλοκληρη μετὰ τὴν ΣΤ' Ὁρα ἢ τὴν Θ' κατὰ τὴν Μεγάλη Τεσσαρακοστή καὶ τὸ πρῶτο μέρος της (οἱ δύο πρῶτοι Ψαλμοὶ καὶ οἱ Μακαρισμοί) ψάλλεται στὴν θέση τῶν ἀντιφώνων, ἀν τελεῖται λειτουργία καὶ δὲν ὑπάρχουν ἴδιαίτερα ἀντίφωνα τῆς ἡμέρας⁴.

¹ Κωνσταντίνου Πρωτοψάλτου, *Τυπικὸν ἐκκλησιαστικόν*, Κωνσταντινούπολις 1838, σ. 21.

² Γ. Βιολάκη, *Τυπικὸν τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Εκκλησίας*, Αθῆναι, ἀ.χρ.έ., σ. 58.

³ Ι. Κογκούλη, Χρ. Οἰκονόμου, Π. Σκαλτσῆς, *Η Θεία Λειτουργία τοῦ Αγίου Ιωάννου τοῦ Χρυσοστόμου*, Θεσσαλονίκη 1989, σσ. 134.

⁴ Ἐνθ. ἀν., σ. 135.

Ο Ψαλμὸς 102 εἶναι ἑωθινὸς καὶ ἀποτελεῖ τὸν 5ο Ψαλμὸν τοῦ ἔξαψάλμου.

2. Θεολογικὸ περιεχόμενο τῶν Ψαλμῶν 102 καὶ 145

Γιὰ τὴν ἐρμηνεία τοῦ Ψαλμοῦ 102 καὶ 145:

Γρηγοριάδης Κωνσταντίνος, *Ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Ἐβδομάς, Ἀγιογραφικὰ καὶ ὑμνολογικὰ κείμενα*, Αθῆναι 2005, σσ. 42-46.

Δεληκωστόπουλος Ἀθανάσιος, *Τὸ ψαλτήριον σὲ νεοελληνικὴ ἀπόδοση*, 1999, σσ. 276-278.

Θεοδωρόπουλος Ἐπιφάνιος, *Ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Ἐβδομάς μετὰ ἐρμηνείας*, Αθῆναι 1988, σσ. 66-71.

Κολιτσάρας Ἰωάννης, *Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη κατὰ τοὺς ἑβδομήκοντα*, τόμ. Γ', Αθῆναι 1979, σσ. 533-535.

Thomas Nelson Publishers, *The Orthodox study Bible*, Nashville Tennessee 1993, σσ. 718-719.

Γενικὰ οἱ ψαλμοὶ εἶναι θρησκευτικὴ ποίηση, μὲ πολὺ δυνατὴ ἀκτινοβολία. Εἶναι γνωστοὶ σὲ ὅλο τὸν κόσμο, μεταφρασμένοι σὲ πολλὲς γλῶσσες, γιατὶ χρησιμοποιοῦνται εὐρύτατα στὴν χριστιανικὴ καὶ τὴν ιουδαϊκὴ λατρεία. Ἐχουν μελοποιηθεῖ πολλες φορές. Στοὺς Ψαλμοὺς καταγράφεται γιὰ πρώτη φορὰ στὴν ιστορία ἡ ἐσωτερικὴ σχέση τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Θεό.

α. Ψαλμός 102

1. Ο Ψαλμὸς 102 προτρέπει σὲ δοξολόγηση τοῦ Θεοῦ μὲ ὅλο τὸν ἐσωτερικὸ κόσμο τοῦ ἀνθρώπου. "Ολο τὸ εἶναι", ἡ ψυχὴ, τὸ πνεῦμα καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου.

2. Αποτρέπει τὸν ἀνθρωπὸ ἀπὸ τὴν ἀγνωμοσύνη. Πρέπει ὁ ἀνθρωπὸς νὰ ἐνθυμεῖται τὶς εὐεργεσίες τοῦ Θεοῦ, διότι Αὔτὸς συγχωρεῖ τὶς ἀνομίες καὶ θεραπεύει τὶς ἀσθένειες τοῦ ἀνθρώπου.

3. Ο Θεὸς συμπαθεῖ τοὺς θλιβομένους, εἶναι ἐλεήμων, μακρόθυμος καὶ πολυεύσπλαγχνος πρὸς τοὺς ἀμαρτωλούς.

4. Λυτρώνει ἀπὸ τὸν κίνδυνο τοῦ θανάτου καὶ στολίζει μὲ τὸν στέφανο τοῦ ἐλέους του καὶ τῶν οἰκτιόμων του.

5. Χορταίνει μὲ ἀγαθὰ τὴν ἐπιθυμία τῶν ἀνθρώπων, ὥστε νὰ ἀνανεώνεται ἡ νεότητά τους ὅπως τῶν ἀετῶν, τῶν ὁποίων τὸ πτέρωμα ἀλλάζει κάθε ἔτος. Τὸ σύμβολο τοῦ ἀετοῦ χρησιμοποιεῖται ἀπὸ πολλοὺς λαοὺς καὶ πολιτισμοὺς ὡς σύμβολο δυνάμεως καὶ ἔξουσίας.

6. Κάνει ἔργα εὔσπλαγχνίας καὶ ἀποδίδει τὴν δικαιοσύνη στοὺς ἀδικουμένους. Ἡ δικαιοσύνη εἶναι ἔνας βασικὸς καημὸς τῆς ἀνθρωπότητας, ἔνα ἀγαθὸ ποὺ δὲν τὸ βρίσκει κανεὶς εὔκολα, καὶ γιὰ τὸ ὅποιο ἔχουν ἀγωνιστεῖ καὶ ἔχουν δώσει τὴν ζωή τους χιλιάδες, ἑκατομμύρια ἀνθρωποι.

7. Ἐγνωστοποίησε τὸ θέλημά του στὸν Μωϋσῆ καὶ τὶς ἐντολές του στοὺς Ἰσραηλίτες.

8. Ὁ Κύριος συμπαθεῖ τοὺς θλιβομένους, τοὺς ἐλεεῖ καὶ μακροθυμεῖ καὶ εἶναι πολυεύσπλαγχνος πρὸς τοὺς ἀμαρτωλούς.

9. Ὁ Θεὸς δογίζεται κατὰ τοῦ ἀμαρτωλοῦ, ὅχι ὅμως γιὰ νὰ τὸν καταστρέψει, δὲν κρατᾶ αἰωνίως τὴν δογή του. μακρόθυμος καὶ πολυεύσπλαγχνος πρὸς τοὺς ἀμαρτωλούς.

10. Δὲν τιμωρεῖ σύμφωνα μὲ τὶς ἀνομίες τοῦ ἀνθρώπου, οὔτε ἀνταποδίδει σύμφωνα μὲ τὶς ἀμαρτίες.

11. Ὅσο ἀμέτρητη εἶναι ἡ ἀπόσταση τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τὴν γῆ, τόσο ἀμέτρητο εἶναι τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ εὔσπλαγχνία του γιὰ ἐκείνους ποὺ τὸν σέβονται.

12. Ὅσο ἀπέχει ἡ ἀνατολὴ ἀπὸ τὴν δύση, τόσο ἀπομάκρυνε, ὁ Θεός, τόσο ἀπομακρύνει καὶ ἔξαφανίζει ἀπὸ ἐμᾶς τὶς ἀμαρτίες.

13. Ὅπως εὔσπλαγχνίζεται καὶ συγχωρεῖ ὁ πατέρας τὰ παιδιά του, ἔτσι εὔσπλαγχνίζεται ὁ Θεὸς ὅσους τὸν σέβονται.

14. Γιατὶ, ὁ Θεὸς, γνωρίζει ὅτι ὁ ἀνθρωπὸς εἶναι δημιούργημα, προερχόμενο ἀπὸ τὸ χῶμα.

15. Οἱ ἡμέρες τοῦ ἀνθρώπου εἶναι σὰν τὸ χορτάρι. Ἡ ἀνθισμένη περίοδος τῆς ζωῆς του εἶναι πολὺ σύντομη ἀντίστοιχη μὲ τὴν ζωὴ ἐνὸς ἀνθούς.

16. Ὅταν στὸ δημιούργημα, τὸν ἀνθρωπὸ, φυσήξει καυστικὸς ἀνεμος, τὸ καταστρέφει καὶ κανένας δὲν γνωρίζει ποὺ ἦταν ὁ

τόπος ποὺ ἦταν πρὸν φυτρωμένο. Ὁ ἀνθρωπος ἔρχεται καὶ φεύγει καὶ γρήγορα τὸν λησμονοῦν.

17. Η εὐσπλαγχνία τοῦ Θεοῦ ὅμως παραμένει αἰώνιως σὲ αὐτοὺς ποὺ τὸν σέβονται καὶ δικαιοσύνη του προστατεύει καὶ τὰ τέκνα τῶν τέκνων τους.

18. Ἐκείνων οἱ ὄποιοι ἐφαρμόζουν τὸν νόμο του καὶ ἐφαρμόζουν τὶς ἐντολές του.

19. Ο Θεὸς ἔχει τὸν θρόνο του στὸν οὐρανό, ἡ δὲ Βασιλεία του ἐπεκτείνεται σὲ ὅλο τὸν κόσμο, σὲ ὅλα τὰ πράγματα, τὰ αἰώνια καὶ τὰ παροδικά.

Σχόλιο: Οἱ στίχοι 20 καὶ 21 ἀναφέρονται στὴν πίστη τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης γιὰ τοὺς ἀγγέλους.

20. Εὐλογεῖτε καὶ δοξολογεῖτε τὸν Κύριον ὅλοι οἱ ἀγγελοί του, οἱ δυνατοί, οἱ ἰσχυροί, ποὺ ἐκτελεῖτε κάθε λόγο προστάγματος του.

21. Εὐλογεῖτε καὶ δοξολογεῖτε τὸν Κύριον ὅλες οἱ στρατιὲς τῶν ἀγγελικῶν δυνάμεων τοῦ Θεοῦ, οἱ λειτουργοί του, ὅλοι ὅσοι ἐκτελεῖτε τὸ θελημά του.

Σχόλιο στοὺς Στίχους 19-21: "Οταν κάποιος εἶναι καλά, αἰσθάνεται ὅτι εἶναι σὲ ἀρμονία μὲ ὅλο τὸ σύμπαν, σὲ ἀρμονία μὲ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ἀλλὰ καὶ τὴν φύση⁵.

22. Εὐλογεῖτε καὶ δοξολογεῖτε τὸν Κύριον ὅλα τὰ δημιουργήματά του, ποὺ ὑπάρχετε σὲ κάθε τόπο κυριαρχίας του. Εὐλόγει καὶ δοξολόγει ψυχή μου τὸν Κύριον. Ο ποιητὴς καλεῖ τὸν ἐσωτερικό του κόσμο νὰ συντονιστεῖ μὲ τὴν θεία μελαδία ποὺ ὑπάρχει στὸ σύμπαν⁶, καὶ μὲ τὸν τρόπο αὐτὸν νὰ βιώσει ὅλα αὐτὰ τὰ ὑπέροχα συναισθήματα τὰ ὅποια περιέγραψε ὁ ψαλμός.

⁵ Σύμφωνα μὲ τὸν Κλήμη, ὁ Θεὸς ἐκόσμησε τὸ σύμπαν ἐμμελῶς καὶ ἔφερε σὲ συμφωνία τὰ διάφορα στοιχεῖα, μὲ τέτοιο τρόπο ὥστε ὁ κόσμος νὰ γίνει μιὰ συνολικὴ ἀρμονία. Αὐτὴ ἡ ἀρμονία ἀπλώνεται πάντοι καὶ ἐνώνει ἀρμονικὰ τὸ σύμπαν σύμφωνα μὲ τὴν βούληση τοῦ Θεοῦ, ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΣ, *Προτρεπτικός*, 1, Patrologia Graeca 8, 57-60.

⁶ Ο Γεργύριος Νύσσης πιστεύει ὅτι ὁ ἀνθρωπος εἶναι μικρὸς κόσμος τοῦ ὄποιου, ὅπως καὶ τοῦ μακρόκοσμου, ἡ διάταξη εἶναι μιὰ μουσικὴ ἀρμονία ωθημισμένη μὲ διαφορετικοὺς τρόπους, οἱ ὄποιοι μεταβάλλονται ἀπὸ τὴν τάξη καὶ τὸν ωθμό, ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΝΥΣΣΗΣ, *Εἰς τὴν ἐπιγραφὴν τῶν Ψαλμῶν*, 3, Patrologia Graeca 44, 440-441.

β. Ψαλμὸς 145

Γιὰ τὴν ἐρμηνεία τοῦ Ψαλμοῦ 145:

Δεληκωστόπουλος Αθανάσιος, Τὸ ψαλτήριον σὲ νεοελληνικὴ ἀπόδοση, 1999,

σ. 387-389.

Κολιτσάρας Ιωάννης, Η Παλαιὰ Διαθήκη κατὰ τοὺς ἐβδομήκοντα, τόμ. Γ',

Αθῆναι 1979, σ. 595.

Thomas Nelson Publishers, *The Orthodox study Bible*, Nashville Tennessee 1993,

σσ. 751-752

Τὸ κύριο θέμα τοῦ Ψαλμοῦ 145 εἶναι ἡ πίστη καὶ ἡ ἐλπίδα στὸν Θεὸν ἀντὶ στοὺς ἀνθρώπους καὶ στὰ ἀνθρώπινα μέσα. Ἀντιπαρατίθεται ὁ ἀδύνατος καὶ παραδικὸς ἀνθρωπὸς πρὸς τὸν παντοδύναμο καὶ αἰώνιο Θεό. Εἶναι ἀντιπαράθεση μεταξὺ ὑλικῶν καὶ πνευματικῶν δυνάμεων.

1-2. Ὁ Ψαλμὸς 145 προτρέπει, ἐπίσης, στὴν δοξολόγηση τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἀνθρωπὸς ὑπόσχεται ὅτι θὰ δοξολογεῖ τὸν Θεὸν σὲ ὅλη τοῦ τὴν ζωὴν καὶ θὰ ψάλλει ὑμνους πρὸς τὸν Θεό, ὅσο ὑπάρχει, ὅσο ζεῖ.

3. Ὁ ἀνθρωπὸς δὲν πρέπει νὰ στηρίζεται τὴν ἐλπίδα του καὶ τὴν πεποίθησή του σὲ ἀρχοντες καὶ σὲ υἱοὺς τῶν θνητῶν ἀνθρώπων, διότι αὐτοὶ δὲν ἔχουν τὴν δύναμη νὰ τὸν σώσουν.

4. Ὅσο δυνατὸς καὶ ἐὰν φαίνεται ἔνας θνητὸς ἀρχοντας, κάποια στιγμὴ θὰ ἔξελθει, κατὰ τὴν ὥρα τοῦ θανάτου, ἡ ψυχὴ του ἀπὸ τὸ σῶμα του. Καὶ τὸ σῶμα του θὰ ἐπιστρέψει στὴν γῆ καὶ θὰ χαθοῦν καὶ θὰ διαλυθοῦν ὅλα τὰ σχεδιά του.

5. Μακάριος εἶναι ὁ ἀνθρωπὸς ὁ ὅποιος ἔχει ὡς βοηθό του τὸν Θεὸν τοῦ Ιακώβ καὶ ἔχει στηρίξει τὴν ἐλπίδα του στὸν Κύριο, τὸν Θεό του.

6. Ὁ Θεὸς δημιούργησε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν θάλασσα καὶ ὅσα εὑρίσκονται σὲ αὐτά. Κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο, ὁ Θεός, τηρεῖ καὶ φυλάσσει στοὺς αἰῶνες τὶς ὑποσχέσεις του καὶ τοὺς λόγους του πρὸς τὸν ἀνθρωπὸ.

7. Στήριξε τὶς ἐλπίδες σου σὲ αὐτὸν, ὁ ὅποιος ἀποδίδει δικαιοσύνη στοὺς ἀδικουμένους καὶ δίνει τροφὴ στοὺς πεινα-

σμένους. Ό Κύριος ἀπελευθερώνει τοὺς ἀλυσοδεμένους αἰχμαλώτους.

8. Ό Κύριος δίδει σοφία στοὺς τυφλοὺς, ἀνορθώνει τοὺς συντετριμμένους ἀπὸ τὴν δυστυχία ἀνθρώπους, ἐλφρώνοντας τὸ φορτίο τῆς ἀθλιότητός τους. Ό Κύριος ἀγαπᾷ τοὺς δικαίους.

9. Ό Κύριος προστατεύει τοὺς ξένους (τοὺς προσηλύτους οἱ ὄποιοι προσελκύσθησαν στὴν πίστη σὲ αὐτὸν καὶ ζοῦν σὲ χώρα ξένη καὶ οἱ ὄποιοι δὲν εἶχαν τὰ ἴδια δικαιώματα μὲ τοὺς ἐκ γενετῆς Ἰσραηλίτες, καὶ ἦταν σὲ ὑποδεέστερη μοίρα, χωρὶς ἡ πολιτεία καὶ ὁ νόμος νὰ τοὺς προστατεύει). Ό κύριος θὰ ἀναλάβει ὑπὸ τὴν προστασία του τὰ ὀρφανὰ καὶ τὶς χήρες (διότι γιὰ ὀρφανὰ δὲν ὑπῆρχε καμμία ὀργανωμένη κρατικὴ μέριμνα καὶ οἱ χεῖρες δὲν εἶχαν κανένα κληρονομικὸ δικαίωμα ἐπὶ τῆς περιουσίας τοῦ συζύγου τους). Ό Κύριος θὰ καταστρέψει τὰ σχέδια τῶν ἀμαρτωλῶν.

10. Ό Θεὸς βασιλεύει εἰς τοὺς αἰῶνες, σὲ ὅλες τὶς γενεὲς τῶν γενεῶν.

ΜΕΡΟΣ Β'.

Μουσική καταγραφή τῶν Ψαλμῶν 102 καὶ 145

Οἱ δύο Ψαλμοὶ τῆς Ἀκολουθίας τῶν Τυπικῶν καταγράφονται σὲ πλῆθος χειρογράφων τῆς ἐξηγητικῆς περιόδου. Μετὰ τὴν ἐμφάνιση τῆς Νέας Μεθόδου καὶ τίς πρῶτες ἔντυπες ἐκδόσεις, οἱ δύο Ψαλμοὶ τῆς Ἀκολουθίας τῶν Τυπικῶν καταγράφονται σὲ ἀρκετα βιβλία, κυριώτερα ἀπὸ τὰ ὅποια εἶναι τὰ ἔξη:

1. 19ος αἰώνας

Μουσική Πανδέκτη, ἔκδ. Ιωάννου Λαμπαδαρίου καὶ Στεφάνου Α' Δομεστίκου, τόμ. δ', Κωνσταντινούπολις 1851, σσ. 4-10, (ἡχος πλ. δ' καὶ β'), σσ. 11-16 (Ψαλμὸς 102, ἡχος λέγετος φθιορικός) καὶ σσ. 16-18 (Ψαλμὸς 145, ἡχος βαρύς), καὶ σσ. 18-25 (Ψαλμὸς 102, ἡχος λέγετος).

Ταμεῖον Ανθολογίας, ἔκδ. Χουρμουζίου Χαρτοφύλακος, Κωνσταντινούπολις 1824, σσ. 1-7 (ἡχος πλ. δ' καὶ β'), σσ. 8-14 (Ψαλμὸς 102, ἡχος λέγετος) καὶ σσ. 12-14 (Ψαλμὸς 145, ἡχος βαρύς).

Ταμεῖον Ανθολογίας, ἔκδ. Θεοδώρου Φωκαέως, Κωνσταντινούπολις 1869, σσ. 5-11, ἡχος πλ. δ' καὶ β'.

2. 20ος αἰώνας

Ἄβραάμ Εὐθυμιάδης, Υμνολόγιον Φωναῖς αἰσίαις, τόμ. γ', Θεία Λειτουργία, Θεσσαλονίκη 1978, σσ. 10-17, ἡχος πλ. δ' καὶ β'. Βλ. τοῦ αὐτοῦ ἐκδότου, *Νέον Τετράτομον Υμνολόγιον Φωναῖς αἰσίαις*, τόμ. γ', Θεία Λειτουργία, Θεσσαλονίκη 1991, σσ. 12-22, ἡχος πλ. δ' καὶ β'.

Άδελφότης Θεολόγων "Η Ζωή", *Μουσικὸς Πανδέκτης*, τόμ. δ', Αθῆναι 1968, σσ. 15-21, ἡχος πλ. δ' καὶ β', καὶ σσ. 22-28 (ἡχος βαρύς, Νικολάου Πρωτοψάλτου Σμύρνης).

Αθανάσιος Καραμάνης, *Νέα Μουσική Συλλογή*, τόμ. β',
Θεία Λειτουργία, Αθήνα 1955, σσ. 19-26, ἥχος πλ. δ' καὶ β'.

Ανδρέας Μοναχὸς Αγιορείτης, *Τερὰ ἄσματα τῆς Θείας
Λειτουργίας*, Αθήνα 1973, σσ. 20-28 (Ψαλμὸς 102, ἥχος πλ. δ'
κατὰ τριφωνίαν), καὶ σσ. 28-31 (Ψαλμὸς 145, ἥχος πλ. δ'
κατὰ τριφωνίαν).

Γεώργιος Πρωγάκης, *Μουσικὴ Συλλογὴ*, τόμ. γ', *Κωνσταν-
τινούπολις 1910*, σσ. 3-14, ἥχος πλ. δ' καὶ β'.

Στυλιανός Χουρμούζιος, *'Εκκλησιαστική Σάλπιγξ*, τόμ. γ',
Η Λειτουργία, Λευκωσία 1924, σσ. 9-15, ἥχος πλ. δ' καὶ β'.

Χαρίλαος Ταλιαδώρος, *Ἐπίτομος Λειτουργία*, Θεσσαλο-
νίκη 1982, σσ. 12-20, ἥχος πλ. δ' καὶ β'.

Χρύσανθος Θεοδοσόπουλος, *Ἐπτάτομος Μουσικὴ Κυψέλη*,
τόμ. ζ', Θεσσαλονίκη 1976, σσ. 8-9 (Ψαλμὸς 102, ἥχος πλ. δ',
πρόλογος στίχοι 1, 2, 3, 8, 19, ἐπίλογος), σσ. 10-11 (Ψαλμὸς 145,
ἥχος β', στίχοι 1, 2, 3, 6, 7-8-9, 10).

ΜΕΡΟΣ Γ'

Ἀνάλυση τοῦ μέλους τῶν Ψαλμῶν 102 καὶ 145

1. Οἱ δύο μελοποιοὶ τῶν Τυπικῶν.

α. Πέτρος Λαμπαδάριος. Δομέστικος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἀπὸ τὸ 1764 ἕως τὸ 1771, λαμπαδάριος ἀπὸ τὸ 1771 ἕως τὸν θάνατό του ἀπὸ πανώλη τὸ 1777⁷. Απὸ τὶς μεγαλύτερες μορφὲς στὴν ἱστορία τῆς ψαλτικῆς τέχνης, θεωρεῖται ἡ τέταρτη πηγὴ τῆς. Η παραγωγὴ του εἶναι ἐκπληκτική, τόσο σὲ ὅγκο ὅσο καὶ ποιότητα. Τὸ ἔργο του ἀποτελεῖ τὴν σπονδυλικὴ στήλη τοῦ σημερινοῦ ρεπερτορίου τῆς ψαλτικῆς τέχνης. Γνώριζε ἄριστα καὶ τὴν ἔξωτερικὴ μουσική⁸.

β. Χαρίλαος Ταλιαδώρος. Γεννήθηκε στὴν Θεσσαλονίκη τὸ 1926, μαθητὴς τοῦ Χριστοφόρου Κουτζουράδη, ἐψαλλε πολλὲς μὲ τὸν Κωνσταντίνο Πρίγγο, ἀπὸ τὸν ὃποιο ἐπηρεάστηκε βαθύτατα. Τὸ 1942, σὲ ἡλικία 16 ἑτῶν, γίνεται α' ψάλτης τοῦ Ἱ. Ν. Ἅγιου Θεράποντος Τούμπας Θεσσαλονίκης. Τὸ 1944 γίνεται α' ψάλτης τοῦ Ἱ. Ν. Ἅγιου Φανουρίου Θεσσαλονίκης. Τὸ 1952 γίνεται πρωτοψάλτης τοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ Ἅγιας Σοφίας Θεσσαλονίκης, ὃπου ψάλλει μέχρι σήμερα. Δίδαξε στὴν Σχολὴ Βυζαντινῆς Μουσικῆς τῆς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης, τῆς ὃποίας ὑπῆρξε καὶ διευθυντής⁹. Άνεδειξε πολλοὺς μαθητές. Ἐξέδωσε τὰ βιβλία *Πρότυπον Ἀναστασιματάριον*, *Ἐπίτομος Θεία Λειτουργία*, *Ἀκάθιστος Ύμνος Τριάδιο*, *Καταβασίες καὶ Περιστατικὲς Ἀκολουθίες*.

⁷ Χρυσάνθου ἐκ Μαδύτων, Θεωρητικόν Μέγα τῆς Μουσικῆς, Τεργέστη 1832, σ. 34.

⁸ Φ. Οἰκονόμου, *Βυζαντινή ἐκκλησιαστική μουσική καὶ ψαλμωδία*, Αἴγιο 1992, σσ. 128-129.

⁹ Προφορικές πληροφορίες ἀπὸ μαθητὴ τοῦ Χαριλάου Ταλιαδώρου.

2. Τὰ ἡμιστίχια (κῶλα)

α. Ψαλμὸς 102

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ("Οταν ἔκτελεῖται μουσικῶς ὁ Ψαλμός 102)
Εὐλόγει, ἡ ψυχή μου τὸν Κύριον, εὐλογητός εἰ, Κύριε,

ΨΑΛΜΟΣ 102

Septuaginta, κριτικὴ ἐκδοση Deutsche Bibelgesellschaft,
Stuttgart 1979, vol. 2, σσ. 110-111

¹ Εὐλόγει, ἡ ψυχή μου, τὸν Κύριον
καὶ, πάντα τὰ ἐντός μου, τὸ ὄνομα τὸ ἅγιον αὐτοῦ
² εὐλόγει, ἡ ψυχή μου, τὸν Κύριον
καὶ μὴ ἐπιλανθάνου πάσας τὰς ἀνταποδόσεις αὐτοῦ·
³ τὸν εὐλατεύοντα πάσας τὰς ἀνομίας σου,
τὸν ἴωμενον πάσας τὰς νόσους σου·
⁴ τὸν λυτρούμενον ἐκ φθορᾶς τὴν ζωὴν σου,
τὸν στεφανοῦντά σε ἐν ἐλέει καὶ οἰκτιῷ·
⁵ τὸν ἐμπιπλῶντα ἐν ἀγαθοῖς τὴν ἐπιθυμίαν σου,
ἀνακαΐνισθήσεται ὡς ἀετοῦ ἡ νεότης σου.
⁶ ποιῶν ἐλεημοσύνας ὁ Κύριος
καὶ κρῆμα πᾶσι τοῖς ἀδικουμένοις.
⁷ ἐγνώρισε τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ τῷ Μωυσῇ,
τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ τὰ θελήματα αὐτοῦ.
⁸ οἰκτιῷμων καὶ ἐλεήμων ὁ Κύριος,
μακρόθυμος καὶ πολυέλεος·
⁹ οὐκ εἰς τέλος ὀργισθήσεται,
οὐδὲ εἰς τὸν αἰῶνα μηνιεῖ·
¹⁰ οὐ κατὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν ἐποίησεν ἡμῖν,
οὐδὲ κατὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν ἀνταπέδωκεν ἡμῖν,
¹¹ ὅτι κατὰ τὸ ὑψος τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τῆς γῆς
ἐκραταίωσε Κύριος τὸ ἔλεος αὐτοῦ
ἐπὶ τοὺς φοβουμένους αὐτόν·
¹² καθόσον ἀπέχουσιν ἀνατολαὶ ἀπὸ δυσμῶν,
ἐμάκρυνεν ἀφ' ἡμῶν τὰς ἀνομίας ἡμῶν.
¹³ καθὼς οἰκτείρει πατήρ υἱούς,
φέκτείρησε Κύριος τοὺς φοβουμένους αὐτόν,
¹⁴ ὅτι αὐτὸς ἔγνω τὸ πλάσμα ἡμῶν,
ἐμνήσθη ὅτι χοῦς ἐσμεν.
¹⁵ ἀνθρωπος, ὡσεὶ χόρτος αἱ ἡμέραι αὐτοῦ·
ὡσεὶ ἀνθος τοῦ ἀγροῦ, οὕτως ἐξανθήσει·
¹⁶ ὅτι πνεῦμα διῆλθεν ἐν αὐτῷ, καὶ οὐχ ὑπάρξει

καὶ οὐκ ἐπιγνώσεται ἔτι τὸν τόπον αὐτοῦ.

¹⁷ τὸ δὲ ἔλεος τοῦ Κυρίου ἀπὸ τοῦ αἰῶνος
καὶ ἔως τοῦ αἰῶνος ἐπὶ τοὺς φοβουμένους αὐτόν
καὶ ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ ἐπὶ υἱοῖς υἱῶν

¹⁸ τοῖς φυλάσσουσι τὴν διαθήκην αὐτοῦ
καὶ μεμνημένοις τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ τοῦ ποιῆσαι αὐτάς.

¹⁹ Κύριος ἐν τῷ οὐρανῷ ἡτοίμασε τὸν θρόνον αὐτοῦ,
καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ πάντων δεσπόζει.

²⁰ εὐλογεῖτε τὸν Κύριον, πάντες οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ,
δυνατοὶ ἵσχυΐ ποιοῦντες τὸν λόγον αὐτοῦ
τοῦ ἀκοῦσαι τῆς φωνῆς τῶν λόγων αὐτοῦ.

²¹ εὐλογεῖτε τὸν Κύριον, πᾶσαι αἱ δυνάμεις αὐτοῦ,
λειτουργοὶ αὐτοῦ οἱ ποιοῦντες τὸ θέλημα αὐτοῦ·

²² εὐλογεῖτε τὸν Κύριον, πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ,
ἐν παντὶ τόπῳ τῆς δεσποτείας αὐτοῦ·
εὐλόγει, ἡ ψυχή μου, τὸν Κύριον.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ (Όταν ἐκτελεῖται μουσικῶς ὁ Ψαλμός 102)

Δόξα Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ Ἁγίῳ Πνεύματι,
Καὶ νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἄμην.
Εὐλόγει, ἡ ψυχή μου τὸν Κύριον καὶ πάντα τὰ ἐντός μου,
τὸ ὄνομα τὸ ἄγιον αὐτοῦ, εὐλογητός εἰ, Κύριε.

βΨαλμὸς 145

*Septuaginta, κριτικὴ ἔκδοση Deutsche Bibelgesellschaft,
Stuttgart 1979, vol. 2, σσ. 160.*

- Αἶνει, ἡ ψυχή μου, τὸν Κύριον·
2. αἰνέσω Κύριον ἐν τῇ ζωῇ μου,
ψαλῶ τῷ Θεῷ μου ἔως ὑπάρχω.
3. μὴ πεποίθατε ἐπ' ἀρχοντας,
ἐπὶ υἱὸν ἀνθρώπων, οἵς οὐκ ἔστι σωτηρία.
4. ἐξελεύσεται τὸ πνεῦμα αὐτοῦ.
καὶ ἐπιστρέψει εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ·
ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀπολοῦνται
πάντες οἱ διαλογισμοὶ αὐτοῦ.
5. μακάριος οὖν ὁ Θεὸς Ἰακὼβ βοηθὸς αὐτοῦ,
ἡ ἐλπὶς αὐτοῦ ἐπὶ Κύριον τὸν Θεὸν αὐτοῦ
6. τὸν ποιήσαντα τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν,
τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς·

τὸν φυλάσσοντα ἀλήθειαν εἰς τὸν αἰῶνα,
7. ποιοῦντα κρῆμα τοῖς ἀδικουμένοις,
διδόντα τροφὴν τοῖς πεινῶσι.
Κύριος λύει πεπεδημένους,
8. Κύριος σοφοῖ τυφλούς,
Κύριος ἀνορθοῖ κατερραγμένους,
Κύριος ἀγαπᾷ δικαίους,
9. Κύριος φυλάσσει τοὺς προστηλύτους:
ὅρφανὸν καὶ χήραν ἀναλήψεται
καὶ ὄδὸν ἀμαρτωλῶν ἀφανίει.
10. βασιλεύσει Κύριος εἰς τὸν αἰῶνα,
ὁ Θεός σου, Σιών, εἰς γενεὰν καὶ γενεάν.

4. Μουσικὴ ἀνάλυση

α. Ψαλμὸς 102

Ο Ψαλμὸς 102 εἶναι μελοποιημένος σὲ ἥχο πλάγιο τοῦ τετάρτου.

"Οταν ἐκτελεῖται μουσικῶς ὁ Ψαλμός 102 ἀποτελεῖται ἀπὸ τρία μέρη: Τὸν πρόλογο, τὸ κυρίως κείμενο καὶ τὸν ἐπίλογο.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Εὐλόγει, ἡ ψυχή μου τὸν Κύριον, εὐλογητός εἱ, Κύριε,

'Ο Ταλιαδῶρος ἀρχίζει μὲ ἐμφαντικὸ τονισμὸ τῆς λέξεως "Εὐλόγει". Κατὰ τὰ ἄλλα ἀκολουθεῖ πλήρως τὸν Πέτρο.

¹ Εὐλόγει, ἡ ψυχή μου, τὸν Κύριον

καὶ, πάντα τὰ ἐντός μου, τὸ ὄνομα τὸ ἅγιον αὐτοῦ

'Ο Ταλιαδῶρος εἰσάγει καινοφανὴ μελωδικὴ θέση στὴν δεύτερη συλλαβὴ τῆς λέξεως "εὐλόγει", ἐνῶ διαφοροποιεῖται ἐλαφρῶς ἀπὸ τὸν Πέτρο στὴν φράση "ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον".

² εὐλόγει, ἡ ψυχή μου, τὸν Κύριον

καὶ μὴ ἐπιλανθάνου πάσας τὰς ἀνταποδόσεις αὐτοῦ

'Ο Ταλιαδῶρος τονίζει ξανὰ ἐμφαντικῶς τὴν λέξη "εὐλόγει". Στὴν συνέχεια διαφοροποιεῖται ἐλαφρῶς ἀπὸ τὸν Πέτρο.

³ τὸν εὐιλατεύοντα πάσας τὰς ἀνομίας σου,

τὸν ἴωμενον πάσας τὰς νόσους σου·

Στὸ πρῶτο ἡμιστίχιο ὁ Πέτρος χρησιμοποιεῖ μέλος τὸ ὄποιο περιστρέφεται γύρω ἀπὸ τὴν τονική, κατερχόμενο ἀτελῶς στὸν κάτω Δι. Ἀντιθέτως στὸν Ταλιαδῶρο τὸ μέλος ἀνέρχεται ἔως καὶ τὴν τετραφωνία τοῦ ἥχου, καταλήγοντας ἀτελῶς στὸν Πα.

Στὸ δεύτερο ἡμιστίχιο ἐπίσης ὁ Πέτρος χρησιμοποιεῖ μέλος τὸ ὄποιο περιστρέφεται γύρω ἀπὸ τὴν τονική, ἐνῶ καὶ πάλιν ὁ Ταλιαδῶρος ἀνέρχεται ἔως καὶ τὴν τριφωνίαν τοῦ ἥχου.

Στὸν στίχο αὐτὸν ὁ Ταλιαδῶρος διαφοροποιεῖται ἐντελῶς ἀπὸ τὴν μελωδικὴν ἐκδοχὴν τοῦ Πέτρου. Ἐτσι δὲ ἐκδοχὴ τοῦ Πέτρου ἐπιβέλλεται νὰ ψαλεῖ σὲ ὀξύτερη βάση (ἀπὸ Mi ἢ καὶ Fa), ἀναλόγως τῶν φωνητικῶν δυνατοτήτων τοῦ ψάλτη. Δὲν εἶναι τυχαῖο τὸ γεγγονὸς ὅτι ὁ Ἀνδρέας Μοναχὸς Ἀγιορείτης¹⁰ σημειώνει ὅτι τὸ μέλος τοῦ Πέτρου ἐκτελεῖται μὲ τὸ κατὰ τριφωνίαν σύστημα τοῦ πλαγίου τετάρτου.

⁸ οἰκτίqmawn καὶ ἐλεῆmawn ὁ Kύριoς,
μακρόθυμoς καὶ πολυέλεoς·

⁹ οὐκ εὶς tέloς ὀργισθήσεται,
οὐδὲ εὶς tὸν aιῶna μηνieī·

Οἱ δύο στίχοι ψάλλονται ὡς ἔνας κατὰ τὴν μουσικὴν ἐκτέλεση τοῦ Ψαλμοῦ.

Ο Πέτρος χρησιμοποιεῖ μέλος τὸ ὄποιο περιστρέφεται γύρω ἀπὸ τὴν τονική, καταλήγοντας, στὸ πρῶτο ἡμιστίχιο ἀτελῶς στὴν διφωνία τοῦ ἥχου, στὸ δεύτερο ἡμιστίχιο στὸν Πα.

Ο Ταλιαδῶρος ἀρχίζει τὸν στίχο μὲ εἰσαγωγὴ τοῦ ἔσω θεματισμοῦ, ὥστε νὰ χαμηλώσει ἐλαφρῶς ὁ φθόγγος Κε μὲ σκοπὸν τὴν μελωδικὴν ἀπόδοση τῆς λέξεως "οἰκτίqmawn". Στὴν συνέχεια διαφοροποιεῖται ἐντελῶς ἀπὸ τὸν Πέτρο. Στὴν λέξη "πολυέλεoς" καταλήγει στὴν τετραφωνία τοῦ ἥχου, ἐνῶ στὴν συνέχεια ἀνέρχεται ἔως καὶ τὸν Ζω (οὐκ).

Καὶ ἀπὸ τὸν στίχο αὐτὸν ἀποδεικνύεται τὸ ὅτι ἡ καταγραφὴ τοῦ Πέτρου θὰ πρέπει νὰ ψαλεῖ σὲ ὀξύτερη βάση.

¹⁰ Ἀνδρέου Μοναχοῦ, Τερά ἀσματα τῆς Θείας Λειτουργίας, Αθήνα 1973, σσ. 20-28.

¹⁹ Κύριος ἐν τῷ οὐρανῷ ἡτοίμασε τὸν θρόνον αὐτοῦ,
καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ πάντων δεσπόζει.

Στὸ πρῶτο μέρος τοῦ στίχου ὁ Ταλιαδῶρος διαφοροποιεῖται
ἀπὸ τὸν Πέτρο στὴν φράση "ἐν τῷ οὐρανῷ" ἀρχίζοντας τὸ μέλος
ἀπὸ τὸν Νη ἀντὶ ἀπὸ τὸν Πα. Ἐπίσης στὴν λέξη "ἡτοίμασε"
ἀνέρχεται ἔως καὶ τὴν ἀντιφωνία τοῦ ἥχου. Ἐπίσης πραγματο-
ποιεῖ ἀτελῆ κατάληξη στὴν λέξη "αὐτοῦ", σὲ ἀντίθεση μὲ τὸν Πέ-
τρο ὁ ὅποιος διατηρεῖ τὴν ἐκτεταμένη μουσικορητορική φράση:

Πέτρος: τὸν θρόνον αὐτοῦ, καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ πάντων δεσπόζει.

Ταλιαδῶρος: τὸν θρόνον αὐτοῦ, | καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ πάντων δεσπόζει.

Στὸ τέλος τοῦ στίχου καὶ στὴν φράση "πάντων δεσπόζει"
καταγράφει τὴν κίνηση τῆς φωνῆς του.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Δόξα Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ Ἀγίῳ Πνεύματι,
Καὶ νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἄμὴν.

Στὸν Ἐπίλογο τοῦ Ψαλμοῦ 102 ὁ Ταλιαδῶρος διαφορο-
ποιεῖται ἐντελῶς ἀπὸ τὸν Πέτρο ἀφοῦ μεταφέρει τὸ μέλος στὸ
διαπασῶν (ώς συνεργασία τετραφωνίας καὶ τριφωνίας)

β. Ψαλμὸς 145

Νὰ σημειωθεῖ ὅτι κατὰ τὴν μουσικὴ ἀπαγγελία τοῦ
Ψαλμοῦ 145, ψάλλονται:

α. Ως διαφορετικοὶ στίχοι τὰ δύο μέρη τοῦ στίχου 4:

Στίχος 4α. ἐξελεύσεται τὸ πνεῦμα αὐτοῦ. καὶ ἐπιστρέψει εἰς
τὴν γῆν αὐτοῦ.

Στίχος 4β: ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀπολοῦνται πάντες οἱ
διαλογισμοὶ αὐτοῦ.

β. Ως στίχος τὸ α' μέρος τοῦ στίχου 6:

Στίχος 6α. τὸν ποιήσαντα τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, τὴν
θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς·

γ. σὲ ἐνιαῖο στίχο τὸ τέλος τοῦ στίχου 6 καὶ τὸ α' μέρος τοῦ
στίχου 7:

Στίχος 6β-7α. τὸν φυλάσσοντα ἀλήθειαν εἰς τὸν αἰῶνα, ποιοῦντα κρῖμα τοῖς ἀδικουμένοις, διδόντα τροφὴν τοῖς πεινῶσι.

δ. τὸ β' μέρος τοῦ στίχου 7, ὁ στίχος 8 καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ στίχου 9:

Στίχος 7β-8-9α. Κύριος λύει πεπεδημένους, Κύριος σοφοῖ τυφλούς, Κύριος ἀνορθοῖ κατερραγμένους, Κύριος ἀγαπᾷ δικαίους, Κύριος φυλάσσει τοὺς προστλύτους·

ε. ψάλλεται ως Ἰδιαίτερος στίχος τὸ β' μέρος τοῦ στίχου 9:

Στίχος 9β. ὄρφανὸν καὶ χήραν ἀναλήψεται καὶ ὁδὸν ἀμαρτωλῶν ἀφανιεῖ.

Αἴνει, ἡ ψυχή μου, τὸν Κύριον·

2. αἰνέσω Κύριον ἐν τῇ ζωῇ μου,

ψαλῶ τῷ Θεῷ μου ἕως ὑπάρχω.

Στὴν ἔναρξη τοῦ στίχου ὁ Ταλιαδῶρος καταγράφει τὴν κίνηση τῆς φωνῆς του, σημειώνοντας βηματικὴ ἄνοδο (Γα-Δι)τοῦ μέλους, σὲ ἀντίθεση μὲ τὸν Πέτρο ὁ ὅποιος ἀρχίζει τὸν στίχο ἀπὸ τὸν Δι.

3. μὴ πεποίθατε ἐπ' ἀρχοντας,

ἐπὶ νίοὺς ἀνθρώπων, οἵς οὐκ ἔστι σωτηρία.

Ο Ταλιαδῶρος τονίζει ἐμφαντικότατα τὸ "Μὴ", μὲ ἀποτέλεσμα νὰ διαφοροποιεῖται μελωδικῶς ἀπὸ τὸν Πέτρο στὴν φράση "μὴ πεποίθατε". Στὸ τέλος τοῦ στίχου σημειώνει κορώνα στὴν λέξη "οἵς" καὶ τονίζει ἐμφαντικὰ τὴν λέξη "οὐκ, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ὑπάρχει διαχωρισμὸς τοῦ μουσικορητορικοῦ σχήματος:

Πέτρος: οἵς οὐκ ἔστι σωτηρία.

Ταλιαδῶρος: οἵς | οὐκέστι σωτηρία.

4. ἐξελεύσεται τὸ πνεῦμα αὐτοῦ.

καὶ ἐπιστρέψει εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ·

Στὴν φράση "πνεῦμα αὐτοῦ" ὁ Ταλιαδῶρος καταγράφει τὴν κίνηση τῆς φωνῆς του, ἐνῷ διαφορεποιεῖται μελωδικῶς στὴν κατάληξη τοῦ στίχου καὶ στὴν φράση "γῆν αὐτοῦ"

έν έκείνη τῇ ἡμέρᾳ ἀπολοῦνται
πάντες οἱ διαλογισμοὶ αὐτοῦ.

Στὴν λέξη "ἡμέρᾳ" ὁ Ταλιαδῶρος καταγράφει τὴν κίνηση τῆς φωνῆς του, ἐνῷ στὴν συνέχεια, στὴν λέξη "ἀπολοῦνται" ἀνέρχεται ἔως καὶ τὴν κορυφὴ τοῦ τετραχόρδου Δι-Νη'. Ή πλήρης μελωδικὴ διαφοροποίηση ἀπὸ τὸν Πέτρο σημειώνεται μὲ τὴν κάθοδο στὸν Νη καὶ τὸν ἀναγκαστικὸ ἐμφαντικὸ τονισμὸ τῆς λέξεως "διαλογισμοὶ"

6. τὸν ποιήσαντα τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν,
τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς

Στὸν στίχο αὐτὸν ὁ Ταλιαδῶρος διαφοροποιεῖται μελωδικῶς ἀπὸ τὸν Πέτρο, κατερχόμενος κατ' ἀρχὴν στὴν μεσότητα τοῦ μέλους στὴν λέξη "ποιήσαντα". Στὴν συνέχεια τονίζει ἐμφαντικὰ τὶς λέξεις "οὐρανὸν", "γῆν", καὶ "θάλασσαν", μὲ ἀποτέλεσμα τὸν κατακερματισμὸ τοῦ μουσικορητορικοῦ σχῆματος:

Πέτρος: τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, τὴν θάλασσαν | καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς
Ταλιαδῶρος: τὸν οὐρανὸν | καὶ τὴν γῆν, | τὴν θάλασσαν | καὶ πάντα
τὰ ἐν αὐτοῖς

10. βασιλεύσει Κύριος εἰς τὸν αἰῶνα,
ὁ Θεός σου, Σιών, εἰς γενεὰν καὶ γενεάν.

Ο Ταλιαδῶρος καταγράφει τὴν κίνηση τῆς φωνῆς του στὴν φράση "εἰς γενεάν", ὅπου σημειώνει φθορὰ ἡ ὅποια ἀπλῶς ὑπενθυμίζει ὅτι στὴν περίπτωση αὐτὴ Πα εἶναι φυσικὸς ἡ καὶ ἐλκόμενος ἐλαφρῶς πρὸς τὸν Βου¹¹.

¹¹ Δ. Πλαναγιωτοπούλου, Θεωρία καὶ πρᾶξις τῆς βυζαντινῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, Αθῆναι 1986, σ. 183.

ΔΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΜΕΤΡΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

ΤΡΟΠΙΚΗ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

ΠΕΡ.	ΣΤΙΧ.	ΚΩΔ.	ΚΕΙΜΕΝΟ	ΧΡΟΝΟΙ			ΠΕΤΡΟΣ ΛΑΜΠΑΔΑΡΙΟΣ			ΧΑΡΙΛΑΟΣ ΤΑΛΑΙΔΩΡΟΣ		
				ΣΥΛΛ.	ΠΤ.Λ.	Χ.Τ.	ΗΧΟΣ	ΜΑΡΤΥΡΙΣ	ΜΕΛ.ΤΟΞΑ	ΗΧΟΣ	ΜΑΡΤΥΡΙΣ	ΜΕΛ.ΤΟΞΑ
Τρολούς	1		Επιλογές ή ψυχή μου τὸν Κύριον,	11	12	Ζεύς	Ζεύς
	2		ειλοτηργός ει. Κύρος,	8	10	11	Ζεύς	Ζεύς
1	1		ειλογές ή ψυχή μου τὸν Κύριον	11	12	Ζεύς	Ζεύς
	2		καὶ πάντα τὰ ἔντος μου,	7	8	8	Ζεύς	Ζεύς
	3		τὸ δόμοια τὸ δέρων αὐτοῦ	10	12	11	Ζεύς	Ζεύς
2	4		ειλόγειν, ἡ ψυχή μου, τὸν Κύριον,	11	13	14	Ζεύς	Ζεύς
	5		καὶ μὴ ἐπιλανθάνουν	7	7	7	Ζεύς	Ζεύς
	6		πάσσες τὰς ἀνταποδόσεις αὐτοῦ	10	11	12	Ζεύς	Ζεύς
3	7		τὸν εἰμιλατέοντα πάσσας τὰς ἀνομίας σου,	14	15	20	Ζεύς	Ζεύς
	8		τὸν ὕμιλον πάσσον πάσσας τὰς νόσους σου	11	12	13	Ζεύς	Ζεύς
	9		οἰκεῖοι μν καὶ ἐλεγμανὸν Κύριος,	12	14	17	Ζεύς	Ζεύς
	10		μαραρόθυμος καὶ πολυελεος	10	11	14	Ζεύς	Ζεύς
9	11		οὐκ εἰς τέλος ὁργισθήσεται,	9	9	11	Ζεύς	Ζεύς
	12		οὐδὲ εἰς τὸν αἰώνα μηνεῖται	10	11	11	Ζεύς	Ζεύς
15	13		ἀνθρωπος, ὅτει κόρος αἱ ἥμέραι αὐτοῦ	13	18	17	Ζεύς	Ζεύς
	14		ώστις ἀνθροει τὸν ἄγρον,	7	8	8	Ζεύς	Ζεύς
15			οὐδαες ἔξανθήσεται.	6	8	8	Ζεύς	Ζεύς
19	16		Κύρος εν τῷ οὐρανῷ	8	11	11	Ζεύς	Ζεύς
	17		πατέμασε τὸν θρόνον αὐτοῦ,	9	12	12	Ζεύς	Ζεύς
	18		καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ πάντων	8	15	16	Ζεύς	Ζεύς
Επιλογές	1		Εἰλόγεις ἡ ψυχή μου τὸν Κύριον	14	12	12	Ζεύς	Ζεύς
	2		καὶ πάντα τὰ ἔντος μου,	7	8	7	Ζεύς	Ζεύς
	3		τὸ δόμοια τὸ δέρων αὐτοῦ,	10	11	11	Ζεύς	Ζεύς
	4		ειλογητός ει. Κύριος.	8	17	12	Ζεύς	Ζεύς
			ΣΥΝΟΛΟΝ	228	284	289						

ΔΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΜΕΤΡΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

ΤΡΟΠΙΚΗ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

ΠΕΡ.	ΣΤΙΧ.	ΚΩΔ.	ΚΕΙΜΕΝΟ	ΣΤΑΛ.	ΧΡΟΝΟΙ		ΠΕΤΡΟΣ ΛΑΜΠΙΔΔΑΡΙΟΣ			ΧΑΡΙΛΑΟΣ ΤΑΛΙΑΔΩΡΟΣ		
					Π.Τ.	Χ.Τ.	ΗΧΟΣ	ΜΑΡΤΤΙΡΙΕΣ	ΜΕΛ. ΤΟΞΑ	ΗΧΟΣ	ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ	ΜΕΛ. ΤΟΞΑ
1	1		Αἶνει, τὴ ψυχῆι μου, τὸν Κύριον	10	12	12	τίτι	τίτι	τίτι	τίτι	τίτι	τίτι
2	2		αἰνέσσω Κύριον εὐ τὴ ζωῇ μου,	11	13	13	τίτι	τίτι	τίτι	τίτι	τίτι	τίτι
	3		ψαλωτῷ Θεῷ μου εὐε σύναρχοια.	11	13	14	τίτι	τίτι	τίτι	τίτι	τίτι	τίτι
3	4		μὴ πειθούθετε εἰπὲ ἀρχοντας,	11	10	13	τίτι	τίτι	τίτι	τίτι	τίτι	τίτι
	5		ἐτίπει μέτις ἀνθρώπων,	7	9	9	τίτι	τίτι	τίτι	τίτι	τίτι	τίτι
	6		οἴτις οὐκέτι σωτηρία.	8	10	11	τίτι	τίτι	τίτι	τίτι	τίτι	τίτι
	4	7	ἔξελετεσται τὸ πνεῦμα αὐτοῦ.	10	11	12	τίτι	τίτι	τίτι	τίτι	τίτι	τίτι
	8		καὶ ἐπιστρέψετε εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ,	10	11	11	τίτι	τίτι	τίτι	τίτι	τίτι	τίτι
	9		ἐν ἐκείνῃ τῇ θημέρᾳ	8	8	10	τίτι	τίτι	τίτι	τίτι	τίτι	τίτι
	10		ἀποδοῦνται πάντες οἱ διδαστροί αὐτοῦ.	14	16	18	τίτι	τίτι	τίτι	τίτι	τίτι	τίτι
6	11		τὸν ποιησαντα τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν τοῖς αὐτοῖς.	12	16	16	τίτι	τίτι	τίτι	τίτι	τίτι	τίτι
	10	13	βασιλεύσει Κύριος εἰς τὸν αἰώνα,	42	9	15	τίτι	τίτι	τίτι	τίτι	τίτι	τίτι
	14		οὐ θεός σου, Σάμων, εἰς γενέντα καὶ γενέτα.	14	15	17	τίτι	τίτι	τίτι	τίτι	τίτι	τίτι
			ΣΥΝΟΛΟΝ	149	168	186						

Yearnos 102. ~~Officer~~

ΣΤΙΧΟΣ
Πέτρου Λαμπαδαρίου
Νεοβυζαντινή σημειογραφία

111 222 333 444 555 666 777 888 999 000

Metaygraphy

Στίχος
Χαρούλου Ταλιαδάρου
Νεοβυζαντινή σημειογραφία

Μεταγραφή

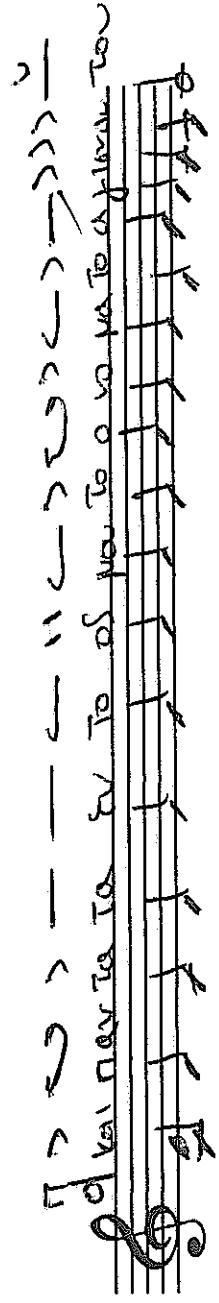
Πέτρου Λαμπαδαρίου
Νεοβυζαντινή σημειογραφία

Metamorphis

Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
Επίκουρη Καθηγήτρια

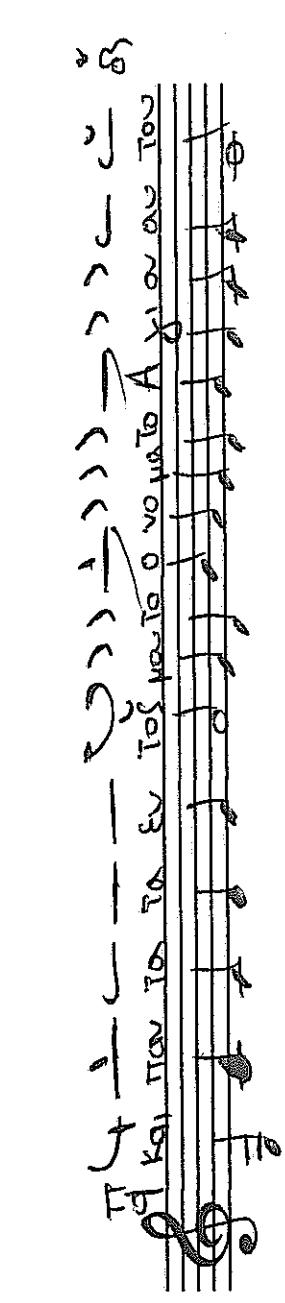
Μεταγραφή

Στίχος
Πέρδου Λαμπαδάριου
Νεοβυζαντινή σημειογραφία

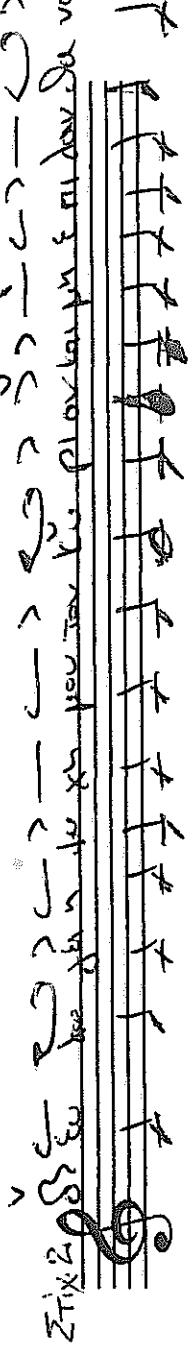
Μεταγραφή

Στίχος
Χαροκόπου Ταλιαδώρου
Νεοβυζαντινή σημειογραφία

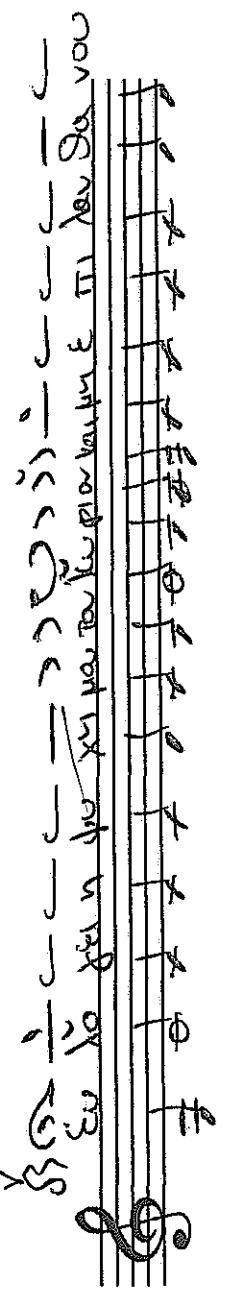
Μεταγραφή

Πέρδου Λαμπαδάριου
Νεοβυζαντινή σημειογραφία

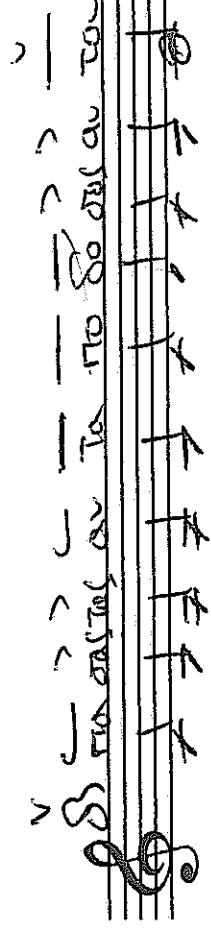
Μεταγραφή

Χαροκόπου Ταλιαδώρου
Νεοβυζαντινή σημειογραφία

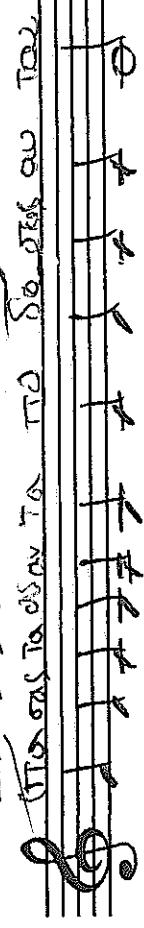
Μεταγραφή

Στίχος
Πέρδου Λαμπαδάριου
Νεοβυζαντινή σημειογραφία

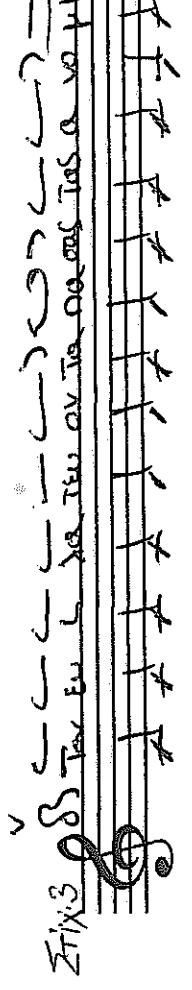
Μεταγραφή

Στίχος
Χαρολάου Ταλιαδάριου
Νεοβυζαντινή σημειογραφία

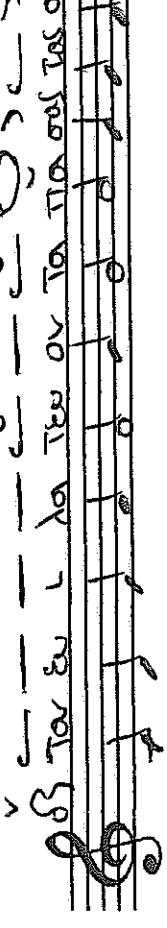
Μεταγραφή

Πέρδου Λαμπαδάριου
Νεοβυζαντινή σημειογραφία

Μεταγραφή

Χαρολάου Ταλιαδάριου
Νεοβυζαντινή σημειογραφία

Μεταγραφή

Σπίχος
Πέτρου Λαμπαδαρίου
Νεοβυζαντινή σημειογραφία

Μεταγραφή

Στίχος
Χαρούλαου Ταλιαδώρου
Νεοβυζαντινή σημειογραφία

Μεταγραφή

Πέτρου Λαμπαδαρίου
Νεοβυζαντινή σημειογραφία

Μεταγραφή

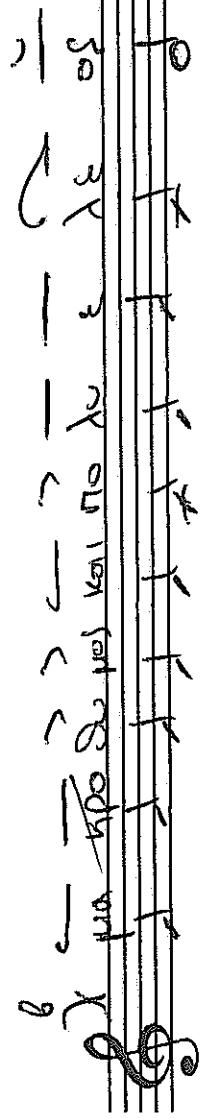
Χαροκόπειο Ταλαιπώρου
Νεοβυζαντινή σημειογραφία

Μεταγραφή

A handwritten musical score for two voices. The score consists of two staves, each with five horizontal lines. The top staff is for the soprano voice and the bottom staff is for the alto voice. The music includes various note heads, stems, and rests. The vocal parts are separated by a vertical bar line. There are also some markings and text near the beginning of the piece.

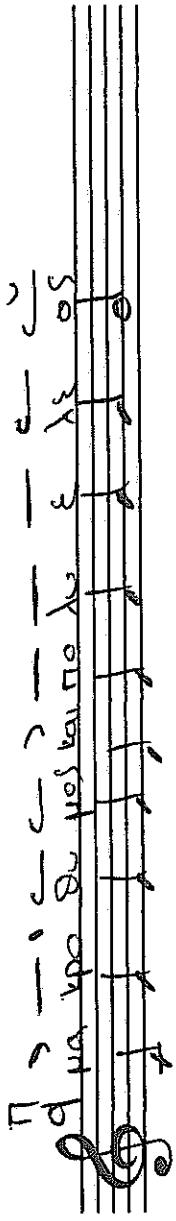
प्राणी विद्युत का उत्तराधिकारी है।

Στίχος
Πέπρου Λαμπαδαρίου
Νεοβυζαντινή σημειογραφία

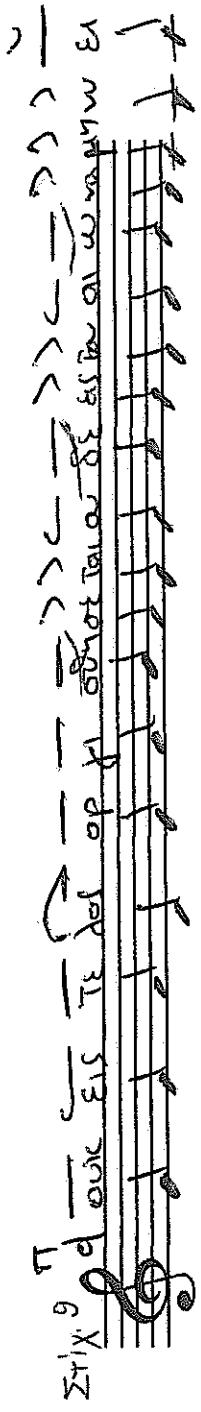
Μεταγραφή

Στίχος
Χαροκόπειον Ταλαιπώδου
Νεοβυζαντινή σημειογραφία

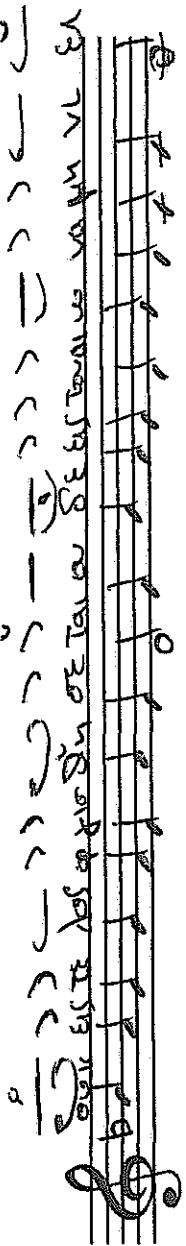
Μεταγραφή

Πέπρου Λαμπαδαρίου
Νεοβυζαντινή σημειογραφία

Μεταγραφή

Χαροκόπειον Ταλαιπώδου
Νεοβυζαντινή σημειογραφία

Μεταγραφή

Στίχος
Πέπρου Λαμπαδαρίου
Νεοβυζαντινή σημειογραφία

Handwritten musical notation for the first strophe of the hymn 'Πέπρου Λαμπαδαρίου'. The notation is in two-line staff format. It includes various musical symbols such as vertical strokes, horizontal strokes, and curved strokes. The text 'ΣΤΙΧ. 15 Ο ΣΣ Αν δρός ποιώ με σεν καρέ τοσαι η μεράν τολουμενει' is written below the staff.

Μεταγραφή

Στίχος
Χαρολάου Ταλιαδώρου
Νεοβυζαντινή σημειογραφία

Handwritten musical notation for the second strophe of the hymn 'Χαρολάου Ταλιαδώρου'. The notation is in two-line staff format. It includes various musical symbols such as vertical strokes, horizontal strokes, and curved strokes. The text 'Ο ΣΣ Αν δρός ποιώ με σεν καρέ τοσαι η μεράν τολουμενει' is written below the staff.

Μεταγραφή

Πέπρου Λαμπαδαρίου
Νεοβυζαντινή σημειογραφία

Handwritten musical notation for the third strophe of the hymn 'Πέπρου Λαμπαδαρίου'. The notation is in two-line staff format. It includes various musical symbols such as vertical strokes, horizontal strokes, and curved strokes. The text 'Ο ΣΣ Αν δρός ποιώ με σεν καρέ τοσαι η μεράν τολουμενει' is written below the staff.

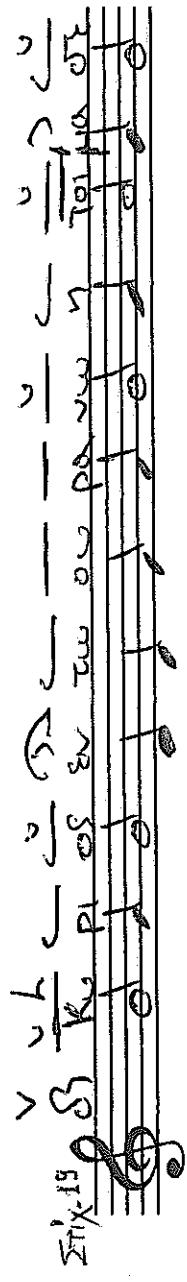
Μεταγραφή

Χαρολάου Ταλιαδώρου
Νεοβυζαντινή σημειογραφία

Handwritten musical notation for the fourth strophe of the hymn 'Χαρολάου Ταλιαδώρου'. The notation is in two-line staff format. It includes various musical symbols such as vertical strokes, horizontal strokes, and curved strokes. The text 'Ο ΣΣ Αν δρός ποιώ με σεν καρέ τοσαι η μεράν τολουμενει' is written below the staff.

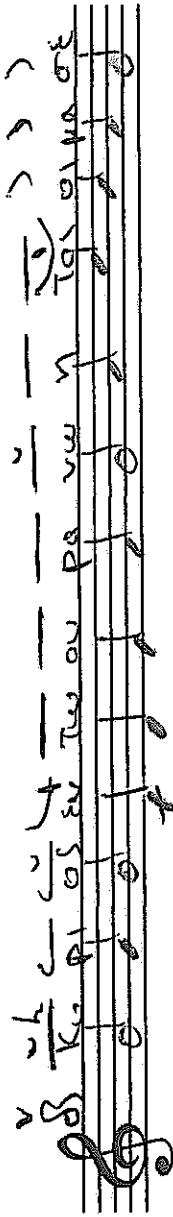
Μεταγραφή

Στίχος
Πέτρου Λαμπαδάριου
Νεοβυζαντινή σημειογραφία

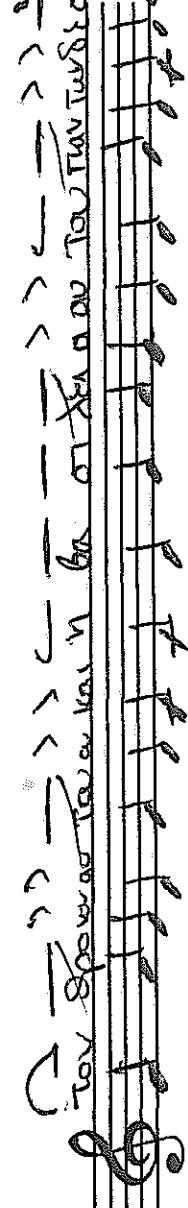
Μεταγραφή

Στίχος
Χαροκόπειο Ταλαιπώδου
Νεοβυζαντινή σημειογραφία

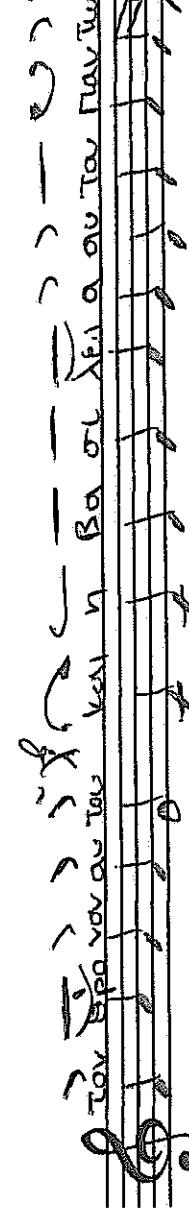
Μεταγραφή

Πέτρου Λαμπαδάριου
Νεοβυζαντινή σημειογραφία

Μεταγραφή

Χαροκόπειο Ταλαιπώδου
Νεοβυζαντινή σημειογραφία

Μεταγραφή

Ψαλμὸς 145, Ἡχος Σορ (Δι.)

Στίχος Πρόλογος
Πέρδου Λαμπαδάριου

Νεοβυζαντινὴ σημειογραφία

Μεταγραφή

Στίχος
Χαριλάου Ταλιαδώρου
Νεοβυζαντινὴ σημειογραφία

ω

Μεταγραφή
Πέρδου Λαμπαδάριου
Νεοβυζαντινὴ σημειογραφία

Μεταγραφή

Χαριλάου Ταλιαδώρου
Νεοβυζαντινὴ σημειογραφία

Μεταγραφή

Στήκ. 1 A. Αι νει τψι χα μου του κυ ρι ον

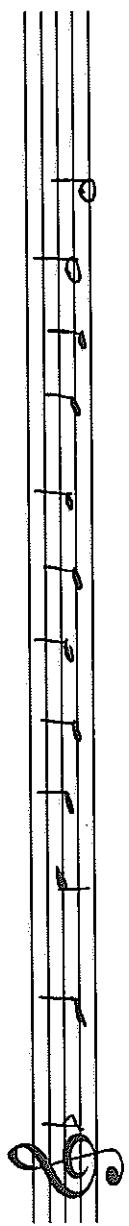
Αι νει τψι χα μου του κυ ρι ον

αι νε σι ω κυ ρι ον εν τη ζω η μου

Στίχος Πρόλογος
Πέτρου Λαμπαδάριου

Νεοβυζαντινή σημειογραφία

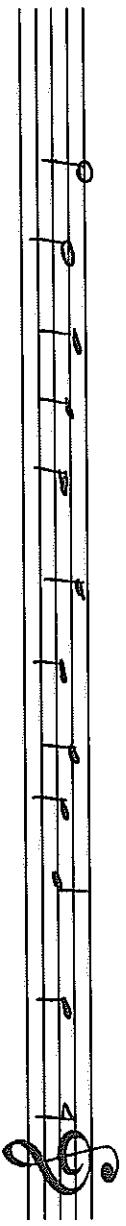
ψα λω τω θε ω μου ε ως υ παρ χω ψε (ε)

Μεταγραφή

Στίχος
Χαροκόπου Ταλαιπώδου
Νεοβυζαντινή σημειογραφία

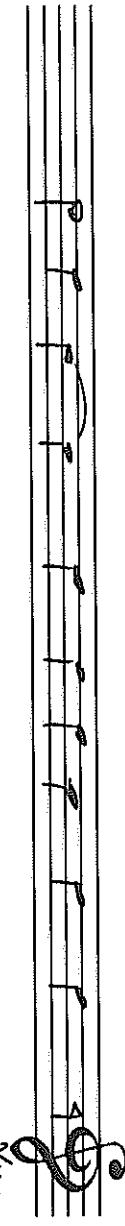
ψα λω τω θε ω μου ε ως υ παρ χω ψε (ε)

Μεταγραφή

Πέτρου Λαμπαδάριου
Νεοβυζαντινή σημειογραφία

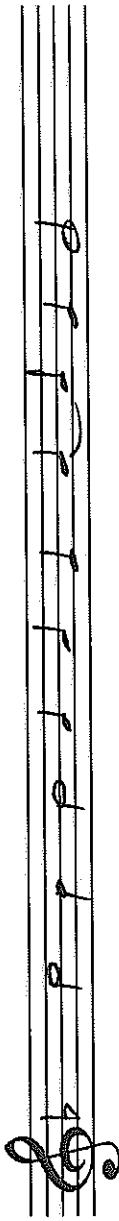
ψιχ Μη ηε ποιθα τε * ποι αρχοντας ψε (ε)

Μεταγραφή

Χαροκόπου Ταλαιπώδου
Νεοβυζαντινή σημειογραφία

Μη ηε ποι θε πε επ α αρχοντας ψε

Μεταγραφή

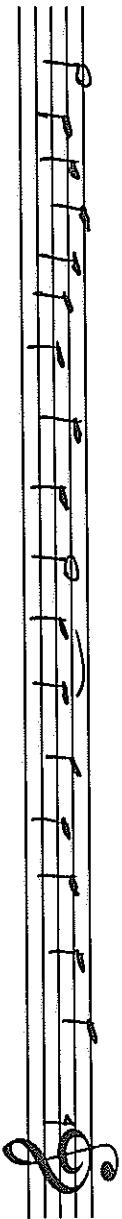
Στίχος Πρόλογος
Πέτρου Λαμπαδάρηου

Νεοβυζαντινή σημειογραφία

Μεταγραφή

Στίχος
Χαρλάου Ταλαδώρου
Νεοβυζαντινή σημειογραφία

ε πι αι ους αν θρω πων οις ουκ ε στι σω τη ρι α

Στίχος Πρόλογος
Πέτρου Λαμπαδάρηου

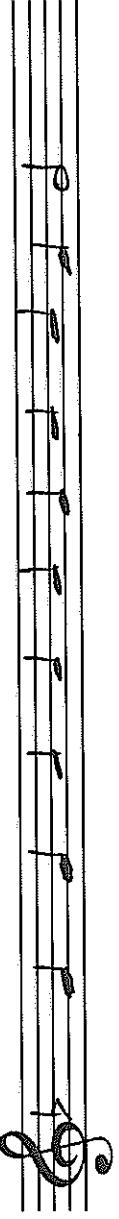
Νεοβυζαντινή σημειογραφία

Μεταγραφή

Στίχος
Χαρλάου Ταλαδώρου
Νεοβυζαντινή σημειογραφία

Πέπου Λαμπαδάρου
Νεοβυζαντινή σημειογραφία

ε πι αι ους αν θρω πων οις ουκ ε στι σω τη ρι α

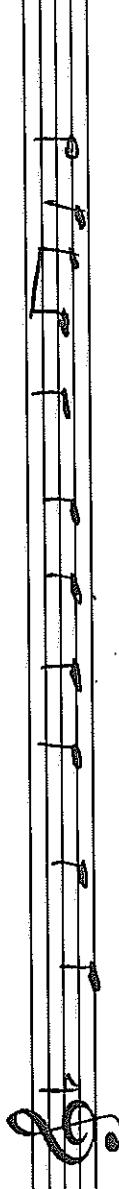
Στίχ 4

E ξε λευ σε ται το πνευ μα αυ του

Μεταγραφή

Χαρλάου Ταλαδώρου
Νεοβυζαντινή σημειογραφία

Ε ξε λευ σε ται το πνευ μα αυ του

Μεταγραφή

Στίχος Πρόλογος
Πέρδου Λαμπαδάριου

Νεοβυζαντινή σημειογραφία

Μεταγραφή

Στίχος
Χαροκόπειον Ταλαιπωδών
Νεοβυζαντινή σημειογραφία

Musical notation for the first stanza of the Prologue of Pergamon Lampadarius in Byzantine notation. The notation uses a single-line staff with a treble clef, a key signature of one sharp, and a common time signature. The lyrics are written below the staff.

Ἄνθε ε πι στρε φει ειε την γην αυ του

Μεταγραφή

Πέρδου Λαμπαδάριου
Νεοβυζαντινή σημειογραφία

Musical notation for the second stanza of the Prologue of Pergamon Lampadarius in Byzantine notation. The notation uses a single-line staff with a treble clef, a key signature of one sharp, and a common time signature. The lyrics are written below the staff.

και ε πι στρε φη ειε την γην αυ του

Μεταγραφή
Ἄνθε ε πι στρε φη ειε την γην αυ του

Χαροκόπειον Ταλαιπωδών
Νεοβυζαντινή σημειογραφία

Musical notation for the third stanza of the Prologue of Pergamon Lampadarius in Byzantine notation. The notation uses a single-line staff with a treble clef, a key signature of one sharp, and a common time signature. The lyrics are written below the staff.

Εν ε κει νη τη με ρα α πο λουναί

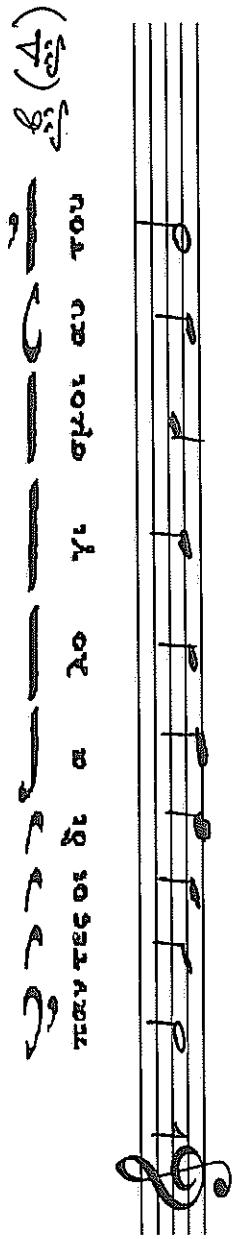
Μεταγραφή

Στίχος Πρόλογος
Πέτρου Λαμπαδάριου

Νεοβυζαντινή σημειογραφία

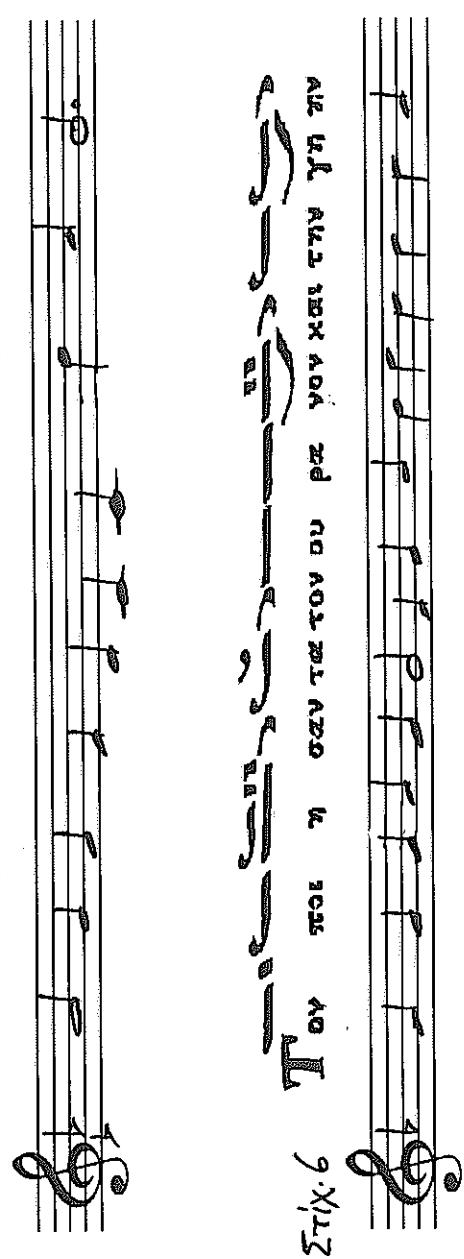
Μεταγραφή

Στίχος
Χαριλάου Ταλιαδώρου
Νεοβυζαντινή σημειογραφία

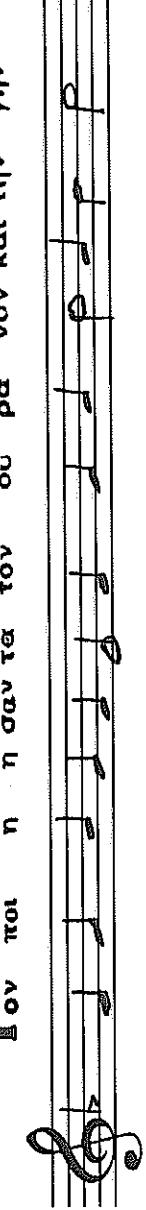
Μεταγραφή

Πέτρου Λαμπαδάριου
Νεοβυζαντινή σημειογραφία

Μεταγραφή

Χαριλάου Ταλιαδώρου
Νεοβυζαντινή σημειογραφία

Μεταγραφή

Σπίχος Πρόδολογος
Πέτρου Λαμπαδάρηου

Νεοβυζαντινή σημειογραφία

Μεταγραφή

Σπίχος
Χαροκόπειο Ταλαιπωρείον
Νεοβυζαντινή σημειογραφία

Handwritten musical notation for the hymn 'Σπίχος Πρόδολογος'. The notation is in G clef, common time. It consists of two staves of music. The lyrics are written below the notes.

Σπίχος Πρόδολογος
Χαροκόπειο Ταλαιπωρείον
Νεοβυζαντινή σημειογραφία

Μεταγραφή

Πέτρου Λαμπαδάρηου
Νεοβυζαντινή σημειογραφία

Handwritten musical notation for the hymn 'Πέτρου Λαμπαδάρηου'. The notation is in G clef, common time. It consists of two staves of music. The lyrics are written below the notes.

Πέτρου Λαμπαδάρηου
Βασιλεύ οντος Κύριος η μεταστάσει του αιώνα
Νεοβυζαντινή σημειογραφία

Μεταγραφή

Χαροκόπειο Ταλαιπωρείον
Νεοβυζαντινή σημειογραφία

Handwritten musical notation for the hymn 'Χαροκόπειο Ταλαιπωρείον'. The notation is in G clef, common time. It consists of two staves of music. The lyrics are written below the notes.

Χαροκόπειο Ταλαιπωρείον
Βασιλεύ οντος Κύριος η μεταστάσει του αιώνα
Νεοβυζαντινή σημειογραφία

Μεταγραφή

Στίχος Πρόλογος
Πέπρου Λαμπαδαρίου

Νεοβυζαντινή σημειογραφία

A handwritten musical score for soprano voice. It consists of a single melodic line on a five-line staff. The notes are represented by various shapes: some resemble circles, others are more elongated or have internal markings. There are also several rests of different lengths. The music is divided into measures by vertical bar lines. The entire piece is written in common time.

Μεταγραφή

Στίχος
Χαροκάου Ταλαμάνδρου
Νεοβυζαντινή σημειογραφία

A handwritten musical score for soprano voice. It consists of a single melodic line on a five-line staff. The notes are represented by various shapes: some resemble circles, others are more elongated or have internal markings. There are also several rests of different lengths. The music is divided into measures by vertical bar lines. The entire piece is written in common time.

Μεταγραφή

Πέπρου Λαμπαδαρίου
Νεοβυζαντινή σημειογραφία

A handwritten musical score for soprano voice. It consists of a single melodic line on a five-line staff. The notes are represented by various shapes: some resemble circles, others are more elongated or have internal markings. There are also several rests of different lengths. The music is divided into measures by vertical bar lines. The entire piece is written in common time.

Μεταγραφή

Χαροκάου Ταλαμάνδρου
Νεοβυζαντινή σημειογραφία

A handwritten musical score for soprano voice. It consists of a single melodic line on a five-line staff. The notes are represented by various shapes: some resemble circles, others are more elongated or have internal markings. There are also several rests of different lengths. The music is divided into measures by vertical bar lines. The entire piece is written in common time.

Μεταγραφή

Ψαλμὸς 102. Ἐπίλογος

Σπίχος Πρόλογος
Πέρδου Λαμπαδαρίου

Νεοβυζαντινὴ σημειογραφία

Μεταγραφή

Σπίχος
Χαροκόπου Ταλαιπώρου
Νεοβυζαντινὴ σημειογραφία

Δο ξα πα τρι κατ τι ω και α γι ω πνευματικόν

Δο ξα πα τρι και γι φ και α γι φ γνευματικόν

Και φυγ και ει και εις τους δι ω γεε των αι φ γνω μην

Μεταγραφή

Χαροκόπου Ταλαιπώρου
Νεοβυζαντινὴ σημειογραφία

Μεταγραφή

Δο ξα πα τρι κατ τι ω και α γι ω πνευματικόν

Και φυγ και ει και εις τους δι ω γεε των αι φ γνω μην

ΕΠΙΛΕΓΟΜΕΝΑ

Οι μελοποιήσεις τῶν Ψαλμῶν 102 καὶ 145 περιλαμβάνονται στὶς κλασικὲς ἐκδόσεις τῶν Ταμείων Ἀνθολογίας (1824 καὶ 1869) καὶ τῆς Πανδέκτης (1851). Κεντρικὴ θέση κατέχουν οἱ ἥχοι πλάγιος τοῦ τετάρτου (Ψαλμὸς 102) μὲ τὸ μέλος νὰ παραπέμπει περισσότερο στὸν κατὰ τριφωνίᾳ πλάγιο τοῦ τετάρτου καὶ ὁ δεύτερος (Ψαλμὸς 145).

Νεώτεροι ἐκδότες βιβλίων τῆς ψαλτικῆς τέχνης περιλαμβάνουν στὰ ἔργα τους τὴν Ἀκολουθία τῶν Τυπικῶν, οἱ μελοποιήσεις τους ὅμως, σὲ ὅτι ἀφορᾶ τοὺς Ψαλμοὺς 102 καὶ 145, εἶναι διασκευὲς τοῦ κλασσικοῦ μέλους. Υπάρχουν καὶ περιπτώσεις στὶς ὅποιες οἱ μελοποιήσεις ἀποτελοῦν ἀποκυήματα τῆς φαντασίας τῶν ἐκδοτῶν. Στὶς τελευταῖς αὐτὲς περιπτώσεις δὲν γίνεται καμμία ἀναφορὰ στὴν ἔργασία μας

Στὶς περισσότερες περιπτώσεις τῶν νεωτέρων ἐκδόσεων τὸ μέλος μεταφέρεται στὸ διαπασῶν καὶ καταγράφονται πολλὲς κινήσεις τῆς φωνῆς τῶν ἐκδοτῶν, εἰσάγονται ὅμως καὶ καινοφανεῖς μελωδικὲς θέσεις. Μεγάλο πρόβλημα στὶς νεώτερες μελοποιήσεις εἶναι ἡ ἄγνοια τῆς ὁνθμικῆς ἀπαγγελίας τοῦ ποιητικοῦ κειμένου, μὲ ἀποτέλεσμα τὸν κατακερματισμὸν τῶν μουσικορητορικῶν φράσεων.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Τὰ Τυπικὰ Πέτρου Λαμπαδαρίου
Ταμείον Ανθολογίας, ἔκδ. Θεοδώρου Φωκαέως,
Κωνσταντινούπολις 1869, σσ. 5-11

Ἅγιος Αὔδ. Νο. ᷂

Ἄ μην εν λο γει η ψυ χη μου του Κυ ρι ον εν λο
Γ γη τος ει Κυ ρι ε εν λο ο ο γει ει η ψυ χη μου του
Ε Κυ ε ρι ον και πάντα τα εν το δε μου το ο νο μα το
Θ α γι ον αν του γ

Ε ε λο γει η ψυ χη μου του Κυ ρι ον και μη ε πι λαν θα νου
Θ πεσας τας αν τα πο δο σειεκαν του γ

Τ ον εν ι λα τεν δν τα πα σας τας α νο μι ι αγ σου τον
Θ ι φ με νον πε σας τας νο σου σου γ

Τ ον λυ τρό με νον εκ φθο ρξε την ω η ηνεου τον στε φη
Θ νουν τας εν ε λε ει καζι οι κτιρ μοις γ

Τον εμπόπλω ω αντασν α γα θοις την ε πι θυ
 μιανεσαι να και τι σθη πεται ως α ε του ηγε ο της οου
Ποι ων ε λε η μο συ γας ο Κυ ρι ος και κριμα πα σιτοις
 ε δι κου με γοις
Εγγια ω φι οε ετας ο δονις αυ του τω Μω ιη τοις ιι
 οις Ι ορα ηλ τα θε λη ματασι του
Οι ε κτιριμωνκαι ε λε η μων ο Κυ ρι ος μα κρι
 θυκεσκεπο λυ ε λε ος ουκ ειε τε λος ορ γι σθη
 σεται ου δε ειε του αε ω να μην ει
Ου κα τα τας α νο με ας τη μων ε ποι η οεν ημιν
 ου δε κα τα τας α μαρ τι ας η μων εν τα πε
 δω κεν π μιν
Οτι κα τα το ου υψος του ου ρε νου α ποτηγης
 ε κρα ται ως Κυ ρι ος το ε λε οε αυ του ε πι τους φο
 δου μενονεσαι ταν

K a B a GOY & MA YOUNG & H E TO L A U A P T O M U S Q U A N V S M A

לְגַדֵּלָה — כִּרְבָּנָה

Kα θως οι κτεινει πα τηρ υι ουδ^η ω κτεινει ρη εε Κυρι οε
τους φι δου με νους και τον ο τι αυ τος ε γνω το πλασμα

אָמַע אֲשֶׁר אִתְּנֵה בְּגִתְּתָאָה אֲמֹעַ

Α θεού τους ωσει χρόνος από τη μερική αυτού συνώνυμης
ανθρωπότητος πάλιν οντας ο θεός της γης.

לְבָנָה נִזְבְּנָה וְלַמְּלֵאָה נִזְבְּנָה

— בְּנֵי־כִּינְנָה —

תְּבִרְכֵנָה כְּלֹמְדָה וְאַתָּה
וְאַתָּה תְּבִרְכֵנָה כְּלֹמְדָה וְאַתָּה

וְאֵלֶיךָ יְהוָה אֱלֹהִים כָּלִילָה וְאַתָּה תְּבָרֵךְ

ων τοις φυ λασσου σιτην δι α θη κην αυτου και με μην

με γοις των εν το λωνευτουτου ποι η εαιευ τας

Kυ ρι οι εν τω ου ρε νω η τοι με εε τον θρε

γον αιν του ευ και η βε αι λει ααι του παντωνδε επο ζει

Eυ λο γει τε τον Κυ ρι ον παντες οι Αγ γελεισυ του

δυ να τοι ε σχυ ει ποι ουντες τον λο γοναυ του το ε

και ειτεισητεις

και εαι της φω γης των λο γων αυ του

Eυ λο γει τετον Κυ ρι ον πασαι αι δυ να μειεισυ του

λει τουρ γει ευ του οι ποι ουντες το θε λη με ευ του

Eυ λο γει τε τον Κυ ρι ον παν τα τα ερ γε αυ του

εν παν τι το πωτης δε εποτει αι αυ του εν λο γει η ψυ χη

μου τον Κυ ρι ον

Δοξα Πετρικαιτι ω και α γι ω Πνευματις

Καταστηται τον παντας

αι νυν και ει εκεινους αι ω γιας των αι ωνων α μην

Εν λογιι τη ψυ χι μου τον Κυρι ον και πεπνει τα εν

το οι μου το ο νομικτοι γι αν αν του δ ευ λο γη

Εν λο γιαν

τος ει Κυ ρι ε ε ε ε

γη

Εν λο ο για τη ψυ υ χι τη μου τον Κυρι ο αν

και πα αν τα τα εν το ο ο οι μου το ο ο ο

υ ο ο με το α γι ε ε αν αν του ου δ ευ λο

Εν λο γιαν

γη τος ει Κυ ρι ε ε ε ε

Ὕχος

Δο ἔα τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Τί οὐκαὶ τῷ αὐτῷ οὐ πνεύμα
τι οὐκέτι τὸ ψυχή μου τοῦ Κυρίου οὐκέτι τὸ σῶμα
Κυρίου οὐκέτι τὸ μου τὸ ψεύδος λόγος τῷ Θεῷ οὐ μου είναι
αὕτη πάρα χωρὶς

Ηη τὸ ποιθεῖτε σπάζοντας εἰς τὴν οὐκουνών
αὐτῷ θρώνῳ πολιούχῳ εστισθωτῇ βρέπετε
Εξε λευτερού τοῦ πνεύματος αὐτοῦ καὶ εἰς τὰς
ψεύδεις τῆς γῆς αὐτοῦ

Εγὼ εἰς καὶ νητὴν τὴν μεράκια πελαγούται παντεῖος δέ αὐτός
λογία σφίσις αὐτοῦ

Ηε καὶ βρέπετε οὐκέτι τὸ Θεόν τοντούντοντον τὸν θεόν αὐτοῦ
εἰς πεισμάτου εἰς πιστὸν Κυρίου οὐκέτι θεόν αὐτοῦ

Tοις τοις η σαν τα του δυ ρε νον και την γην πατταν θα α
λασσαν και παν τα τα ευ τοις

Tον φυ λασσον τη α λη θεισυ εις του αι οι ογα
πιοι ουν τα κρι με τοις α δι κου με ε νοις δι δου τα
τρο φην τοις ιετ ιω αι

Kυ ρι οε λυ ει πε τε δη με ε νοις Κυ ρι οε σο φας
τυ φλους Κυ ρι οε α νορ θοι κκτεραγ με ε ε νοις
Κυ ρι οε α γι πα δι και αι ους Κυ ρι οε φυ λασσει
τους προση λυ τους

Oρ φα νον και χη ραν α να λη ψε ται και ο δον
εμαρ τω λω ον α φα νε ε ε

Bα αι λεν σει Κυ ρι οεις του αι α να ο οε
ος σου σι ον εις γε γε αν και γε νε αν

Τὰ Τυπικὰ Χαριλάου Ταλιαδώρου
Ἐπίτομος Λειτουργία, Θεσσαλονίκη 1982, σσ. 12-20.

Ηχος πτυχή

μην Ευ λό γει η ψυ χη μου τον
 Κυρι ον ευ λο γη τος ει Κυρι ε θη Ευ λο ο
 ο γει η ψυ χη μου τον Κυρι ον 9 και παν τα
 τα εν τος μου το ο νο μα το Α γι ον αυ του
 Ευ λο γει η ψυ χη μου τον Κυρι ον και μη ε
 πι λαν θα νου πα σας τα ας αν τα πο δο σεις
 αυ του

Τον ευ ι λα τευ ον τα πα σας τας α νο μι ας
 σευ 9 τον ι ω με νον πα σας της νο σου σου
 Τον λυ τρου με νον εκ φθο ρας την ζω η ην σου 9
 τον στε φα νουν τα σε εν ε λε ε ει κι οι κτιρ

μοις
 Τον εμ πι πλω ω ων τα εν α γα θοις
 την ε πι θυ μι αν σου α να και γι αθη σε ται ως
 α ε του η νε ο της σου
 Ποι ων ε λε η μο θυ νας ο Κυ ρι ος και
 κρι μα πα σι τοι οις α δι κου με νοις
 Ε γνω ρι σε τας ο δους αυ του τω Μωυση
 τοις υι οις Ι σρα ηλ τα θε λη μα τα αυ του
 κτι ιρ μων και ε λε η μων ο Κυ ρι
 ος μα κρο θυ μος και πο λυ ε λε ος
 ουκ εις τε λος ορ γι αθη σε ται ου δε εις τον αι ω νι
 κα τα τας α νο μι ας η μων ε ποι

η οενη μιν ^χ ου δε κα τα τας α μαρ τι ας

η μω ων αν τα πε βω κενη μιν

ο τι κα τα το υ ψες του ου ρα νου

α πο τη γης ε κρα ται ω σε Κυ ρι ος το ε

λε ος ου του ε πι ι τους φο βου με νους αυ τον

τι πνευ μα δι ηλ θεν εν αυ τω και ουχ

υ πα αρ ξει και ουκ ε πι γνω σε ται ε τι

τον το ο πον αυ του

To δε ε λε ος του Κυ ρι ου α πο του αι

ω νος και ε ως του αι ω ω νος ε πι ι

τους φο βου με νους αυ τον

Kai η δι και ο ου νη αυ του ε

πι υι οις υι ων τοις φυ λασ σου σι την

δι α θη κην αυ του και με μνη με νοις των
 εν το λων αυ του του ποι η σαι αυ τας
Kα θο σον α πε ε χου σιν α να το λαι α
 πο δυσμων ε μα α α κρυ νεν αφ η μων τας
 α νο μι ι ας η μων
Kα θως οι κτει ρει πα τηρ υι ους ω
 κτει ρη σε Κυ ρι ος τους φο βου με νους αυ τον ο
 τι αυ τος ε γνω το πλα σμα η μων ε μνη η
 σθη ο τι χους ε σμεν
Aν θρω πος ω σει χορ τος αι η με ρηι αυ του
 ω αει αν θος του α γρου ου τως ε ξαν θη σει
Kυ ρι ος εν τω ου ρα νω η τοι οι μα

Ευλογεί τον Θεόν που αυτούς
και η βασιλεία αυτής
του πάντων δέ σποζει
Ευλογεί τον Κύριον πάντες οι άγιοι
γελοι αυτούς δύνανται τοις εσχυτοῖς ποιηθεῖσιν των λόγων
αυτού του ακουσαί της φωνῆς των λογών αυτού
Ευλογεί τον Κύριον πάντας αιδιούς
να μείς αυτούς λειτουργούμενοι αυτούς οι ποιηθεῖσιν
τες το θεληματούς
Ευλογεί τον Κύριον πάντα τατα εργασίας
τους εν πάντι το πωτης δέ σποζει ας αυτούς
Ευλογεί η ψυχή μου τον Κύριον
Δοξα πατρί και γειώ και αγιούς
ωπνευματικούς και νυν και αετούς και εἰς

τους αι ω νας των αι ω νων α μην
 Χ Eu λο γει η ψυ χη η π μουτον Ku
 ρι ον και παν τα τη εν τοι μου το ο νο
 μα το A γι ον αν tou ου ου εν λο γη
 τος ει Ku ρι ε ε ε ε

*Ηχος β' Δι χ
 Α μην Δο ξα τω Πα τρι και τω Υι ω και τω
 Α γι ω Πνευματι Ai γει η ψυ χη μουτον
 Ku ρι ον αι νε σω Ku ρι ον εν τη ζω
 η μου ψα λω τω θα ω μοδ ε ως υ παρ χω
 Μη πε ποι θα τε επ α αρ χον τας ε πι ui
 ους αν θρω πων οις ουκ ε στι σω τη ρι α

Eξε λευ σε ται το πνευ μα αυ του και ε

πι στρε ψη εις την γην αυ του

Eν ε κει νη τη η με ρα α πο

λουν ται παν τες οι δι α λο γι σμοι αυ του

Mα κα ρι ος ου ο θε ος | α κωβ βο

η θο ος αυ του η ελ πις αυ του ε πι

κυ ρι ον τον θε ον αυ του

Tον ποι η η σαν τα τον ου ρα νον και την γην

γι την θα λασ σαν και πα αν τα τα εν αν τοις

Tον φυ λασ σον τα α λη θει αν εις τον αι

ω να ποι ουν τα κρι μα τοις α δι κου με ε

νοις δι δον τα τρο φην τοις πει νω σιν

Κοριος λυει πε πε δη με νους Κυ
 ρι ος σφι φοι τυ φλους Κυ ρι ος α νορ θοι και τερ
 ραγ με νους Κυ ρι ος α γα πα δι και ους
 Κυ ρι ος φυ λασ σει τους προ ση λυ τους
 Θραντος α μαρ τω λων α φα νι ει
 Βασι λευ σει Κυ ρι ος εις τον αι ω να
 ο θε ος σου Σι ων εις γε νε αν και γε νε αν

Πηγὲς καὶ Βοηθήματα

ΑΓΙΑ ΓΡΑΦΗ

Καινή Διαθήκη, The Greek New Testament, κριτική ὄκδοση, Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart 1993.

Παλαιά Διαθήκη, Septuaginta, κριτική ὄκδοση Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart 1979.

ΠΑΤΕΡΙΚΑ ΕΡΓΑ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΝΥΣΣΗΣ, Εἰς τὴν ἐπιγραφὴν τῶν Ψαλμῶν, 3, Patrologia Graeca 44, 440- 441.

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΣ, Προτρεπτικός, 1, Patrologia Graeca 8, 57-60.

ΜΟΥΣΙΚΑ ΚΑΙ ΘΕΩΡΗΤΙΚΑ ΕΡΓΑ

Άνδρέας Μοναχὸς Ἀγιορείτης, Τερὰ ἀσματα τῆς Θείας Λειτουργίας, Αθήνα 1973.,

Μουσική Πανδέκτη, ἔκδ. Ιωάννου Λαμπαδαρίου καὶ Στεφάνου Α' Δομεστίκου, τόμ. δ', Κωνσταντινούπολις 1851.

Παναγιωτόπουλος Δημήτριος, Θεωρία καὶ πρᾶξις τῆς βυζαντινῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, Αθῆναι 1986.

Χαρίλαος Ταλιαδώρος, Επίτομος Λειτουργία, Θεσσαλονίκη 1982.

Ταμεῖον Ἀνθολογίας, ἔκδ. Χουρμουζίου Χαρτοφύλακος, Κωνσταντινούπολις 1824.

Ταμεῖον Ἀνθολογίας, ἔκδ. Θεοδώρου Φωκαέως, Κωνσταντινούπολις 1869.

Χρυσάνθος ἐκ Μαδύτων, Θεωρητικόν Μέγα τῆς Μουσικῆς, Τεργέστη 1832.

ΓΕΝΙΚΑ ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ

Γεώργιος Βιολάκης, Τυπικὸν τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, Αθῆναι, ἀ.χρ.ἐ. Γρηγοριάδης Κωνσταντίνος, Η Ἁγία καὶ Μεγάλη Ἐβδομάς, Αγιογραφικὰ καὶ ὑμνολογικὰ κείμενα, Αθῆναι 2005.

**Δεληκωστόπουλος Ἀθανάσιος, Τὸ ψαλτήριον σὲ νεοελληνικὴ ἀπόδοση, 1999,
Θεοδωρόπουλος Ἐπιφάνιος, Η Ἁγία καὶ Μεγάλη Ἐβδομάς μετὰ ἐρμηνείας,
Αθῆναι 1988.**

**Κογκούλης Ιωάννης, Οἰκονόμου Χρῆστος, Σκαλτσῆς Παναγιώτης, Η Θεία
Λειτουργία τοῦ Ἁγίου Ιωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Θεσσαλονίκη 1989.**

**Κολιτσάρας Ιωάννης, Η Παλαιά Διαθήκη κατὰ τοὺς ἐβδομήκοντα, τόμ. Γ',
Αθῆναι 1979.**

Κωνσταντίνος Πρωτοψάλτης, Τυπικὸν ἐκκλησιαστικόν, Κωνσταντινούπολις 1838.

**Οἰκονόμου Φιλίππος, Βυζαντινὴ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ καὶ ψαλμωδία, Αἴγιο 1992.
Thomas Nelson Publishers, The Orthodox study Bible, Nashville Tennessee 1993.**